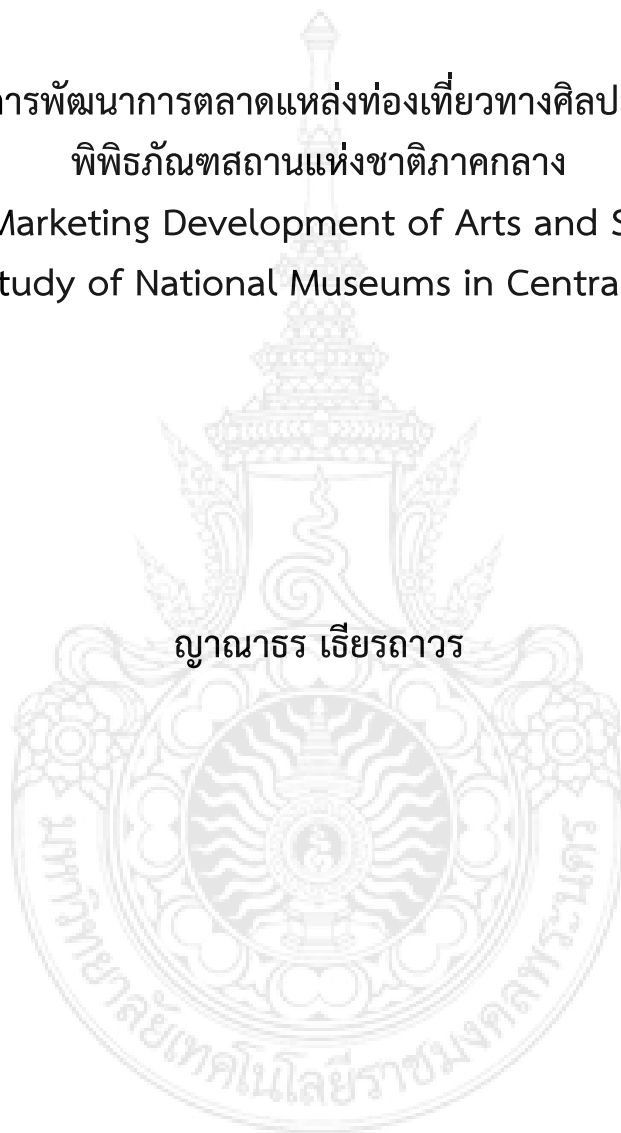

แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

The Guidelines of Marketing Development of Arts and Sciences Educational
Attraction a Case Study of National Museums in Central Region of Thailand

ญาณารธร เขียรถาวร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อรายงานวิจัย : แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง
ผู้วิจัย : ญาณาร ธีรธรร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนา แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง ตัวผลิตภัณฑ์ หรือโบราณวัตถุ มีความน่าสนใจและมีความโดดเด่นในตัวเอง ลักษณะการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ เน้นการให้บริการทางการศึกษาให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ ด้านราคา การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร ด้านทำเลที่ตั้ง การเดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ ด้านส่งเสริมการตลาด มีการจัดทำหนังสือ แผ่นพับ โบชัวร์ และมีระบบข้อมูลข่าวสารโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ด้านบุคลากรหรือพนักงาน มีบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีการตั้งใจทำงานดี บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้านลักษณะทางกายภาพ อาคารค่อนข้างเก่า ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย ด้านกระบวนการ การเข้าชมเป็นหมู่คณะมักจะได้รับบริการติดต่อล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม

ข้อเสนอแนะการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ควรคำนึงถึงความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ของผู้เข้าชม รวมถึงการปรับปรุงรายละเอียดป้ายสื่อความหมาย ด้านทำเลที่ตั้ง การเพิ่มป้ายแสดงทางเข้าพิพิธภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ ด้านส่งเสริมการตลาด ควรโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ควรจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้สร้างสรรค์ ลักษณะทางกายภาพ ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย ด้านกระบวนการ การเพิ่มศูนย์ท่องเที่ยว ช่วยบอกกล่าวกฎระเบียบการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมในการเข้าชม

(รายงานวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 59 หน้า)

Research Title : The Guidelines of Marketing Development of Arts and Sciences Educational Attraction A Case Study of National Museums in Central Region of Thailand
Advisor : Mr. Yanatorn Teanthaworn

Abstract

This research aimed to this research aim: 1) to study the problems of the National Museums in Central Region of Thailand 2) to study The Guidelines of Marketing Development of Arts and Sciences Educational Attraction of the National Museums in Central Region of Thailand.

This research is qualitative research with interviews. The researchers also studied theories involved from documents includes Marketing Mix (7P's). The sample group used in this study is the officers involved in the Central National Museum. The tools used in this research are interviews.

This research found that Products and services the three national museums, products or antiques is interesting and distinguished in itself. Service characteristics of the museum focus on providing educational services, providing information to interested parties. The price of collecting admission fees and using the premises according to the regulations of the Fine Arts Department. Location, convenient transportation both private cars and public transport. Marketing promotion, there are books, brochures, brochures and information systems through computer networks. Personnel or employees, there are good work intentions, good service, smiling. Physical environment, the building is quite old. It should improve modern display techniques. Processes, Group visits are usually contacted in advance in order to arrange a guest speaker.

Suggestions for museum development, Products and services should consider the enjoyment of the visitor's learning including receiving details of meaningful signs. Location, adding a sign showing a large museum entrance. Marketing promotion, should advertise through various online media should organize creative learning activities. Physical environment, should improve modern display techniques. Processes, adding a tourist center help to inform visitors of the rules and regulations for visiting museums for proper conduct.

(Total 59 Pages)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้จากความกรุณาจากบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการอนุเคราะห์และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าวิจัย จนทำให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในหลายๆ สาขาวิชา ให้แนวคิด และแนวทางต่างๆ ในการทำวิจัย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงอีกครั้ง สำหรับทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดทำงานวิจัยเล่มนี้

ญาณธร เขียรถาวร

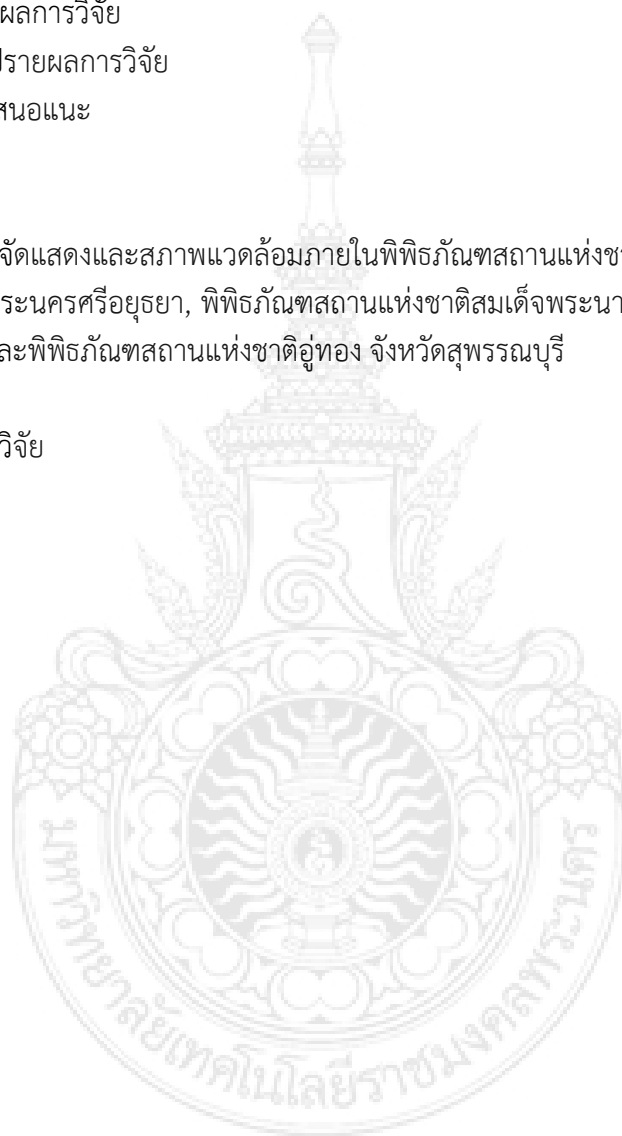

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	3
1.4 กรอบแนวความคิดการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ของผลวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา	5
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ	8
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์	9
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสวน นผสมทางการตลาดพิพิธภัณฑ์	17
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	22
3.1 ขั้นตอนในการวิจัย	22
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	22
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	23

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลของการวิจัย	24
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	35
5.1 สรุปผลการวิจัย	35
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	36
5.3 ข้อเสนอแนะ	37
บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก ก	40
ภาพการจัดแสดงและสภาพแวดล้อมภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัด ลพบุรี และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี	
ภาคผนวก ข	58
ประวัติผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น ทำให้มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก เข้ามาเยี่ยมชม และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหย่อนใจ เมื่อได้มาสัมผัสกับธรรมชาติได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งยังได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต จะเห็นได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีหลากหลายรูปแบบให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยให้เลือก ไม่ว่าจะ เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ หรือรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมาย ตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุดังกล่าวกิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2555)

พิพิธภัณฑ์ คือ หน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันที่ถาวรในการรวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัย สื่อสาร และจัดแสดงนิทรรศการ ให้บริการแก่สังคมเพื่อการพัฒนา มีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้าการศึกษา และความเพลิดเพลิน โดยแสดงหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อม สิ่งซึ่งสงวนรักษาและจัดแสดงนั้นไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุ แต่ได้รวมถึงสิ่งที่มีชีวิตด้วยโดยรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำ และสถานที่อันจัดเป็นเขตสงวนอื่นๆ รวมทั้ง โบราณสถานและแหล่งอนุสรณ์สถาน ศูนย์วิทยาศาสตร์และท้องฟ้าจำลอง ในประเทศไทยพิพิธภัณฑ์จะมีความหลากหลาย เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งเป็นที่รวบรวมสิ่งของ วัสดุ เอกสาร โบราณวัตถุ ที่แสดงถึงความเป็นชาติ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ซึ่งเนื้อหาหลักคือแสดงวิวัฒนาการความก้าวหน้าของวัตถุที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น พิพิธภัณฑ์สถานธรรมชาติวิทยา จัดแสดงเรื่องราวของธรรมชาติ เกี่ยวกับเรื่องของโลก ทรัพยากรทางธรรมชาติต่างๆ และยังรวมไปถึง สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำสัตว์บกด้วย นอกจากนี้ประเทศไทยยังมี พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ผีเสื้อ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง พิพิธภัณฑ์รถไฟ พิพิธภัณฑ์อากาศยานไทย พิพิธภัณฑ์มนุษย์วิทยา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการอีกจำนวนมาก

ปัจจุบันนี้ มีประชาชนต้องการการบริการของพิพิธภัณฑ์มากขึ้น ซึ่งมีความต้องการต่างๆ กัน นั้น ไม่มีการจัดแบ่งด้านการให้ความรู้ทางพิพิธภัณฑ์อย่างเคร่งครัดตายตัวตามแบบแผนในอดีต ไม่มีการแบ่งแยกความต้องการของนักท่องเที่ยวธรรมดา กับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ จึงส่งผลให้ผู้คนจึงเข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้วยความเพลิดเพลิน เพื่อค้นหา ความรู้ ข้อมูล และเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ พิพิธภัณฑ์จึงต้องพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของตนใหม่ โดยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้แก่สาธารณชนที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะวิธีการที่จะช่วยทำให้ผู้มาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ได้รับความรู้และได้รับความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน (Entertainment oriented) ในพิพิธภัณฑ์ปัจจุบันจึงได้นำเทคนิคแบบผสมผสาน หรือเทคนิคที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อความหมายให้กับผู้ชม การนำเสนอมีลักษณะเป็น Interactive เทคนิคที่นำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นระบบ Multi – media หรือ Animation และมีภาพเป็น 3 มิติ หรือระบบ Audio visual ที่ดูสนุกเร้าใจ มี Light and Sound effect ใช้เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อสื่อความหมายหรือความเข้าใจให้แก่ผู้ชมเป็นการให้ความรู้และความบันเทิงควบคู่กันไป (คณะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2555)

แม้ว่าพิพิธภัณฑ์หลายๆแห่ง นำเทคนิคแบบผสมผสานมาใช้ในการนำเสนอหรือมีการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการ ถึงอย่างไรก็ยังมีความเห็นจากนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการว่า พิพิธภัณฑ์หลายแห่งมีปัญหาในการด้านการบริหารจัดการ ลักษณะการจัดแสดงที่ไม่น่าสนใจ ซ้ำซากจำเจ การจัดกิจกรรม การจัดนิทรรศการหมุนเวียนมีน้อย เวลาเปิดและปิดในการเข้าชมไม่สะดวกต่อผู้ชม การให้ข้อมูลความรู้ชนิดที่ศึกษาได้ด้วยตัวเองมีน้อย ไม่เป็นอิสระพอ เป็นต้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555) หรือในบางกรณี อาจมีการแนะนำของนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการ ขอให้พิพิธภัณฑ์จัดให้มีบริการร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายหนังสือและสินค้าของที่ระลึก รวมทั้งต้องการห้องน้ำที่สะอาดมาก ๆ และมีจำนวนเพียงพอ เป็นต้น

นอกจากนี้การพัฒนาพิพิธภัณฑ์สามารถนำองค์ความรู้ส่วนผสมทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการบริการจัดการได้ อาทิเช่น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีความน่าสนใจทันสมัย มีความแตกต่าง ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์มีส่วนสนับสนุนการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่จะเลือกเดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ การดำเนินการส่งเสริมการตลาด การให้ข่าวสารหรือความรู้ที่สื่อสารไปถึงผู้มาใช้บริการไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระของกิจกรรมหรือการแสดง หรือบริการต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์จัดไว้ให้ การมีพนักงานที่มีหน้าที่ดูแลความสะดวกให้แก่ผู้มาเที่ยว หรือพนักงานของร้านขายอาหารเครื่องดื่ม พนักงานของร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งผู้ให้องค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ (Educationalists) ที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่พิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการให้บริการในพิพิธภัณฑ์ ลักษณะทางกายภาพของพิพิธภัณฑ์เพื่อที่จะให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางด้านบริการของพิพิธภัณฑ์ จำเป็นที่ทางพิพิธภัณฑ์จะต้องสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ เพื่อทราบถึงความต้องการและแนวทางการพัฒนาการตลาดที่มีผลต่อแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ อีกทั้งผลการวิจัยสามารถทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ และ

ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในพื้นที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง 3 แห่ง

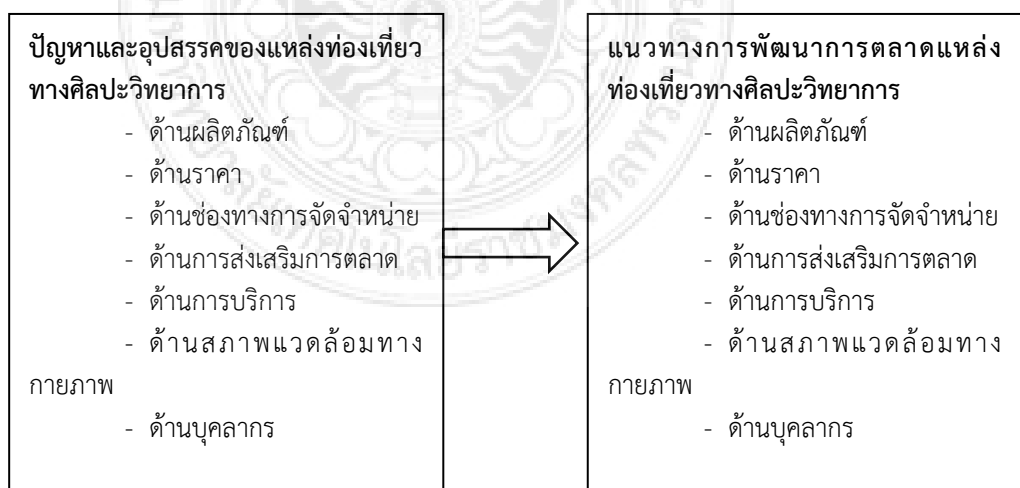
1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

1.3.3 ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

1.4 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แนวทางการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผนเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน ตามความเห็นเน้นว่าการพัฒนาอยู่ที่การมีแผน และการนำแผนไปดำเนินการเพื่อกำหนดหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายหรือจุดประสงค์นั้น ๆ

1.5.2 แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจน แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุชี้ชัดว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทางแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุทยานธรรมชาติและเทคโนโลยี่ เป็นต้น

1.5.3 พิพิธภัณฑ์สถาน คือ สถาบันที่จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์ รูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่แตกต่างกันไปตามความเป้าหมายในการจัดตั้ง แต่มีเป้าหมายหลักอย่างเดียวกันก็คือเก็บรักษาและจัดแสดง จิตสานึกทางวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ วัตถุประสงค์ของที่เก็บและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อาจเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลง และหมุนเวียนได้อย่างหลากหลาย พิพิธภัณฑ์มักจะให้บริการแก่สาธารณชนเพื่อประโยชน์ในการศึกษา สันทนาการ แสดงความภูมิใจของท้องถิ่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือแสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ เรียกว่า ภัณฑารักษ์

1.6 ประโยชน์ของผลการวิจัย

1.6.1 ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

1.6.2 ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

1.6.3 สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการอื่น รวมทั้งเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

1.6.4 สาขาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งมีความสมบูรณ์ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมสาระสำคัญต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอเป็นลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549 : 32-33) กล่าวถึง ปัจจัยหลักสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีกระบวนการและองค์ประกอบหลักที่สำคัญซึ่งประกอบด้วย

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะมีภาระหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีภาระหน้าที่หลักคือ การรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติการเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาต้นน้ำลำธาร เป็นทรัพยากรที่ต้องเอื้อกับนักท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนามีหน้าที่หลักคือ การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม ในส่วนภาระหน้าที่ของงานวัฒนธรรมกิจกรรมประเพณี คือ การรักษากิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นไว้

2) ด้านการบริการทางการท่องเที่ยว ในส่วนของการบริการทางการท่องเที่ยว คือ ส่วนของการกำกับดูแล การประสานงานทำความเข้าใจและกำกับให้การเติบโตของภาคบริการทางการท่องเที่ยว เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

3) ด้านการตลาด จำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดวางสินค้า วิธีการเสนอสินค้าเพราะการตลาดจะเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงให้ผู้ซื้อ (นักท่องเที่ยว) มาซื้อสินค้าตั้งนั้นในเชิงของการตลาดจะต้องมีการทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าสินค้าทางการท่องเที่ยวคืออะไร

มนัส สุวรรณ (2551:128) กล่าวว่าไว้ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ มีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ประกอบด้วยความสามารถที่จะได้รับเชิงกายภาพ ความสามารถที่จะได้รับเชิงสังคมและความสามารถที่จะได้รับเชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมณี (2251:68) กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้งหรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ชื่อเสียงของสถานที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้นไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้นแต่ยังเป็นการพัฒนา ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2555:28)

- 1) ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว
- 2) ขั้นตอนในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
- 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
- 4) ขั้นตอนประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว
- 5) ขั้นตอนให้การศึกษถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม แก่เจ้าหน้าที่รัฐเจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว
- 6) ขั้นตอนจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้
- 7) ขั้นตอนจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

การวางแผนเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันจากหลากหลายสาขาซึ่งเรียกว่า “สหสาขาวิชา” ทั้งนี้การวางแผนเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องการรู้“อนาคต” จะเกิดขึ้นเพื่อสร้างสถานะแวดล้อมที่มีความเหมาะสมสามารถรับมือกับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่เป็นคุณประโยชน์หรืออาจเป็นการลดการเสียประโยชน์ก็ได้โดยการวางแผน นั้นมักปรากฏอยู่เสมอแม้กระทั่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่อาจมีการวางแผนสำหรับชั่วโมงข้างหน้า ในวันนี้ พรุ่งนี้ เดือนหน้า ปีหน้า เป็นต้น สำหรับการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสียขององค์กรขนาดใหญ่การวางแผนก็จะมีกระบวนการและระยะเวลายาวนานขึ้นเพื่อที่จะมองอนาคตให้ยาวขึ้น ชัดเจนขึ้น เช่นการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติระยะต่างๆ ซึ่งกำหนดไว้ครั้งละ 5 ปี เป็นต้น เนื่องจากการวางแผนนั้นปรากฏอยู่ในทุกศาสตร์ทุกสาขา จุดประสงค์ต่างๆของการวางแผนจึงสามารถจำแนกได้ คือ ประการแรก การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ ประการที่สอง การวางแผนเพื่อกำหนดอนาคต และประการที่สาม การวางแผนที่เป็นการเรียนรู้และปรับตัวของสังคมให้เท่าทันกับสภาพสังคม มีความซับซ้อนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว (มานพ พงศทัต, 2553: 21) จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนนั้นเป็นการเตรียมการเดินทางสู่อนาคตบนเส้นทางที่เห็นพ้องต้องกันว่าดีที่สุด มีความเหมาะสมที่สุดกับทรัพยากร เทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรมงบประมาณที่มีอยู่โดยวิธีการที่มีอยู่ โดยวิธีการที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการศึกษา “อดีต” เรียนรู้ “ปัจจุบัน” เพื่อสร้าง “อนาคต”

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ถูกจัดว่าเป็นสาขาทางเศรษฐกิจหลักสำคัญที่สร้างรายได้เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้สู่ภูมิภาครวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผนการพัฒนาอย่างรอบคอบชัดเจน เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสัมพันธ์กับทรัพยากรต่างๆทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี จนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวย่อมส่งผลต่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการสำคัญและ

จำเป็นในการกำหนดรอบคอบทิศทางขั้นตอน และเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อปกป้องมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามยถากรรมและส่งผลเสียต่อสังคมในที่สุด

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีกระบวนการไม่แตกต่างจากทฤษฎีวางแผนทั่วไปนั้น ในที่นี้จะแบ่งกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสำรวจภาคสนาม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ประเด็นที่หนึ่งสภาพทางกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้ง และเขตการปกครอง สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะการใช้ที่ดิน ข้อมูลด้านประชากร การจ้างงาน ประการที่สองทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วยด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม ประการที่สามตลาดการท่องเที่ยวประกอบด้วย ผู้มาเยือนที่มาของผู้มาเยือน พาหนะที่ใช้เดินทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบ โครงสร้างผู้มาเยี่ยมเยือนในแต่ละช่วงเวลา ประการที่สี่ ความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรประกอบด้วยระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่ และพื้นที่เกี่ยวข้องระบบขนส่ง ระบบสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ และความพร้อมของเมืองด้านต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้ง 4 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันออกไปได้นอกจากนี้ยังมีวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจการสังเกตการณ์และการออกแบบสอบถามเช่นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การใช้แบบสอบถามด้านตลาดการท่องเที่ยวการสัมภาษณ์หรือการสังเกตการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่างๆมารวบรวมได้จากขั้นตอนแรกมาจัดทำเป็นคำบรรยายแผนภูมิแผนที่ ตารางเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ และเนื่องจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านกายภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์โดยใช้แผนที่จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากข้อมูลดิบที่ถ่ายทอดลงแผนที่นั้น นอกจากจะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันในแง่ของขนาดและจำนวนแล้ว ยังบอกถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทางการกระจายตัวอีกด้วย ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อื่นๆไม่สามารถทำได้สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะนำไปสู่คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละหมวดว่าเป็นอย่างไร ได้แก่ หมวดสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่หมวดทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งพิจารณาในเรื่องคุณค่าและความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆหมวดตลาดการท่องเที่ยวและหมวดความพร้อมทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

3) การกำหนดประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้วางแผนมองเห็นภาพรวมในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่หรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหาความไม่พร้อมของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดระบบกำจัดขยะหรือน้ำเสียโดยในการกำหนดประเด็นปัญหาอาจมีเกณฑ์การพิจารณาอย่างกว้างๆ 5 ประการ คือขนาดของปัญหา ความร้ายแรงของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา ขนาดของกลุ่มพื้นที่ หรือกลุ่มคนที่มีปัญหา รวมถึงการยอมรับประเด็นนั้นๆ ว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ในการวางแผนในเรื่องใดๆ ก็ตามย่อมมีปัญหามากมายสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการมองหาความเชื่อมโยงของปัญหาแต่ละประเด็นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ปัญหาที่ 1 ก่อให้เกิดปัญหาที่ 2 ส่งผลถึงปัญหาที่ 3 อย่างไร เป็นต้น ซึ่งวิธีดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วางแผน

สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่างๆได้เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปคือการพิจารณาความได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการนำเอาจุดเด่น จุดด้อยของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นโดยพิจารณาในภาพรวมว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นๆอย่างไรซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน แนวทางกลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านการตลาดต่อไป

4) การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในที่นี้คือแนวทางในการพัฒนาอย่างกว้างๆ เป็นกรอบการดำเนินการที่จะไม่ระบุในรายละเอียดการกำหนดนโยบายคือการถามตอบคำถามว่า เช่น “มุ่งเน้นการรักษา สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและ รักษาเอกลักษณ์ชุมชน” ส่วนวัตถุประสงค์คือความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายที่กำหนดไว้ การกำหนดวัตถุประสงค์คือ การตอบคำถามว่าตั้งนโยบายนั้นไว้ “เพื่ออะไร” เช่น กำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่า “มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว และรักษาเอกลักษณ์ชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ดึงดูดให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่” และเป้าหมายเป็นการถอดวัตถุประสงค์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่วัดได้ซึ่งสามารถกำหนดได้ในหลายลักษณะ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย ในเชิงปริมาณเป็นการตอบคำถามว่า “เท่าไร”การกำหนดเป้าหมายที่เป็นพื้นที่หรือบริเวณเป็นการตอบคำถามว่า “ทำที่ไหน”การกำหนดเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนเป็นการตอบคำถามว่า “ทำให้ใคร” การกำหนดเป้าหมายเป็นเวลาเป็นการตอบคำถามว่าทำเมื่อไหร่

5) การกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้กำหนดการดำเนินการพัฒนาตามกรอบ นโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้โดยใช้ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้โดยใช้ข้อมูลต่างๆที่รวบรวมไว้เป็นประโยชน์ซึ่งจะเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพัฒนาท่องเที่ยวต่างๆกล่าวโดยสรุป ประการแรกควรมีการกำหนดโครงการระยะสั้น ระยะยาว โครงการระยะสั้นเป็นโครงการในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง การลงทุนต่ำ และได้ผลเร็วหรือเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับโครงการระยะยาวจะเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงให้ผลระยะยาว ประการที่สอง ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านตัวแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งมีประเด็นสำคัญคือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ระบบการสื่อความหมายในแหล่งการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงแผนงานหรือโครงการด้านการพัฒนาการตลาดประการที่สามควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดั้งเดิมของพื้นที่ที่ได้มาตรฐานและมีความเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต และประการสุดท้าย ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการต่างๆ ต้องเป็นการเพิ่มพูนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านอนุรักษ์และปรับปรุงให้ดีขึ้นรวมทั้งได้รับการยอมรับเห็นชอบจากประชาชนทุก ๆระดับ

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเป็นสถานที่หรือกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีได้มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนาหรือวัฒนธรรม หรือมีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนาหรือวัฒนธรรมน้อย อาจเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมสมัยเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แม้ว่าปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการใน

ประเทศไทยมีด้วยกันหลายประเภทแต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันนี้ในต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการมีทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐและเอกชน โดยมีทั้งที่เป็นแบบถาวรโดยมีการดำเนินงานตลอดทั้งปี และแบบชั่วคราวที่มีการดำเนินงานเพียงครั้งเดียวตามเทศกาลหรือเหตุการณ์สำคัญในขณะนั้นหรือแบบที่ดำเนินงานต่อเนื่องเป็นบางช่วงของปี ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างมาก จะเห็นได้จากการจัดงานในบางครั้งที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจไปเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก เช่น งานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ และงานแสดงพืชสวนโลก เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุชี้แจงว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี และ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions) เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

ความหมายของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์สถาน คือสถาบันที่จัดตั้งขึ้นโดยมีจุดประสงค์ รูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่แตกต่างกันไปตามความเป้าหมายในการจัดตั้ง แต่มีเป้าหมายหลักอย่างเดียวกันก็คือเก็บรักษาและจัดแสดง ศึกษานักทางวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ วัตถุสิ่งของที่เก็บและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อาจเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลง และหมุนเวียนได้อย่างหลากหลาย พิพิธภัณฑ์มักจะให้บริการแก่สาธารณชนเพื่อประโยชน์ในการศึกษา สันทนาการ แสดงความภูมิใจของท้องถิ่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือแสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ เรียกว่า ภัณฑารักษ์ (นิคม มุสิกคามะ และกุลพันธาดา แสนศักดิ์, 2510: 1)

ปัจจุบันแนวคิดของพิพิธภัณฑ์ยังมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นจากแค่เป็นการเก็บหรือแสดงวัตถุ แต่เพิ่มบทบาทในการให้ประสบการณ์การเรียนรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ (Aquarium) พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่มีชีวิต (Living Museum) บางที่อาจไม่มีวัตถุเก็บรักษาไว้ แต่เป็นการจัดแสดงสื่อความหมายโดยสื่อต่างๆ ร่วมกันก็ได้ เป็นต้น ในขณะที่สภาการพิพิธภัณฑ์สากล หรือ International Council of Museum (ICOM) ได้นิยามความหมายของพิพิธภัณฑ์ไว้ว่า

A museum is a non-profit, permanent institution in the service of society and its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates and exhibits the tangible and intangible heritage of humanity and its environment for the purposes of education, study and enjoyment. (ICOM, 2550)

หรือแปลเป็นไทยได้ว่า “พิพิธภัณฑ์ เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่เปิดเป็นสถานที่สาธารณะและเป็นสถาบันถาวรที่ให้บริการแก่สังคมและมีส่วนในการพัฒนาสังคม มีหน้าที่รวบรวม สงวนรักษา ค้นคว้าวิจัย เผยแพร่ความรู้ และจัดแสดงวัตถุอันเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และ

สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ทางการค้นคว้า การศึกษา และความเพลิดเพลินใจ” นำสนใจที่ว่า ICOM ระบุในเว็บไซต์ด้วยว่าความหมายของพิพิธภัณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของสังคม จากการก่อตั้งองค์กรในปี พ.ศ. 2489 องค์กรพิพิธภัณฑ์สากลแห่งนี้ได้ปรับเปลี่ยนความหมายของพิพิธภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปของโลก (ICOM, 2550) นั้นหมายความว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงแน่นแฟ้นกับบริบททางสังคมของมนุษย์ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามพฤติกรรมหรือสังคมนมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2463 บัญญัติความหมายของพิพิธภัณฑ์ไว้ว่า “สิ่งของต่างๆ ที่รวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น” สำหรับคำว่า พิพิธภัณฑ์สถานนั้น ปรากฏขึ้นในพจนานุกรม พ.ศ. 2525 มีความหมายแตกต่างหากว่า “สถาบันถาวรที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาเล่าเรียน และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ” ต่อมาพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้รวมความหมายของคำว่า “พิพิธภัณฑ์” และ “พิพิธภัณฑ์สถาน” เข้าเป็นความหมายเดียวกัน หมายถึง “สถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ” (พิพิธภัณฑ์ ความหมายและความเป็นมาของคำว่า พิพิธภัณฑ์, 2557)

ความหมายตามรูปศัพท์ของ “มิวเซียม” และ “พิพิธภัณฑ์” อันที่จริงคำว่า “พิพิธภัณฑ์” ถ้าแปลตามรูปศัพท์แล้วจะมีความหมายเพียง “สิ่งของนานาชนิด” เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงสถานที่จัดแสดงวัตถุ สิ่งของแต่อย่างใด คำที่ถูกต้องตามความหมายนั้น ต้องเป็นคำว่า “พิพิธภัณฑ์สถาน” ซึ่งหมายถึง “สถานที่สำหรับสิ่งของนานาชนิด” แต่หากไปเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษแล้ว คำว่า มิวเซียม หรือ Museum กลับมีความว่า สถานที่สิ่งสถิตของคณะเทพธิดามูซา และคณะเทพธิดานี้ก็เป็นคณะแห่งสรรพวิชาด้านต่างๆ ดังนั้น คำว่า “มิวเซียม” จึงมีความหมายในตัวเองว่า “หอแห่งสรรพวิชา” หรือ “แหล่งเรียนรู้” แตกต่างจาก “พิพิธภัณฑ์” หรือ “พิพิธภัณฑ์สถาน” ที่มีความหมายเพียงสถานที่เก็บของ นิยามที่แตกต่างระหว่าง Museum และ พิพิธภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดการหาหน้าที่ที่แตกต่าง และการพัฒนาที่ไม่เท่ากัน นิยามของพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดภาวะหยุดนิ่งของการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไทย ในขณะที่นิยามที่กว้างกว่าของ Museum ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (นิติเทพ ชัยยะ, 2556: 2)

นำสนใจที่ว่า หากพิจารณาคำว่า “พิพิธภัณฑ์” ในภาษาอื่น ตัวอย่างเช่น ภาษาจีนกลางบัญญัติว่า “ไป๋อู่กั๋ว” (บุญชัย ฉัตรตะวานิช, 2529 : 376) ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนอันมีสิ่งของมากมาย” ภาษาฮินดีบัญญัติว่า “วิสตฺยสังครหาลย์” (Freelang.net, 2002) ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนอันเป็นที่เก็บรักษาวัตถุต่างๆ” หรือในภาษาเวียดนามบัญญัติว่า “เวียนบ่าวตั้ง” (เหงียน จิ ธง, 2544: 779) ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนอันเป็นที่เก็บรักษา” หรือในภาษาไทยบัญญัติว่า “พิพิธภัณฑ์สถาน” ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนอันมีสิ่งของมากมาย” จะเห็นได้ว่าชื่อเหล่านี้ที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “มิวเซียม” หมายถึง สถานที่เก็บหรือรวบรวมวัตถุสิ่งของต่างๆ ทั้งสิ้น ภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาพม่าบัญญัติว่า “เปี้ยะไต” (อรนุช นิยมธรรม และวิรัช นิยมธรรม, 2537: 626) ตามรูปศัพท์แปลว่า “ เรือนสำหรับจัดแสดง ” หรือภาษามอญบัญญัติว่า “ตักปละ” (Peter Skilling and Deirdre Higgins, 1977: 266) ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนสำหรับจัดแสดง” เช่นกัน ก็ยังคงให้ความรู้สึกว่าเป็นสถานที่สำหรับ “จัด

แสดงสิ่งของ” แต่อย่างไรก็ตามในภาษาเขมรได้บัญญัติคำว่า “มิวเซียม” ไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า “สาร
มณฑีเยร” (Huffman, 1978: 378) ตามรูปศัพท์แปลว่า “เรือนอันเป็นที่ตั้งแห่งความรู้” ซึ่งดูเหมือนว่า
จะมีความหมายใกล้เคียงกับความหมายดั้งเดิมของ “มิวเซียม” มากที่สุด
ประวัติความเป็นมาและบริบททั่วไปของพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย

พิพิธภัณฑสถานแห่งแรกของประเทศไทย ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ซึ่งเริ่มต้น
มาจากพิพิธภัณฑสถานส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4 โดยพิพิธภัณฑ
ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยนั้น เป็นพิพิธภัณฑสถานส่วนพระองค์ ที่จัดขึ้น ณ พระที่นั่งราชฤดี และโปรด
ให้คณะทูตชาวต่างชาติได้เข้าชมโบราณวัตถุและศิลปวัตถุในโอกาสสำคัญ จนถึงปี พ.ศ.2399 ทรงโปรด
ให้ย้ายโบราณวัตถุมาไว้ที่พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ ซึ่งเป็นการสร้างใหม่ และได้รับนามเกล้าถวาย
โบราณวัตถุจากเหล่าขุนนางเสมอๆ (สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2556)

ครั้นถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯ ให้นำศิลปวัตถุโบราณวัตถุ
เหล่านี้ไปจัดแสดง ณ ศาลาสหทัยสมาคม หรือหอคองคอเดียในรูปแบบของมิวเซียม เมื่อปี พ.ศ. 2417
ถือเป็นพิพิธภัณฑสถานที่เปิดให้ประชาชนเข้าชมเป็นแห่งแรก โดยโปรดเกล้าฯ ให้แสดงเป็นพิเศษเนื่อง
ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของทุกปี พ.ศ. 2430 หลังตามหาแห่งวังหน้าว่างลงพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายหอนามิเวียมไปตั้งอยู่ในพระราชวังบวรสถานมงคล ส่วนหอ
มิวเซียม หรือพิพิธภัณฑสถาน ได้ถูกยกฐานะเป็นกรม ในสังกัดกระทรวงวัง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2432
กรมพิพิธภัณฑสถานถูกย้ายไปสังกัดกรมศึกษาธิการ ก่อนจะย้ายสังกัดอีกครั้งในปี พ.ศ. 2433 โดย
ขึ้นกับกองบัญชาการ กรมกลาง กระทรวงธรรมการ พิพิธภัณฑสถานจะเปิดให้ประชาชนได้เข้าชมสัปดาห์ละ
2 ครั้ง และจะมีผู้เข้าชมมากในโอกาสงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา และพระราชพิธีฉัตรมงคล
สมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการประกาศตั้ง "กรรมการ
หอสมุดสำหรับพระนคร" เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2466 ให้รับผิดชอบงานสำรวจและตรวจรักษา
โบราณวัตถุสถาน เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อทางด้านโบราณคดี ด้วยในสมัยนั้นโบราณสถานในประเทศมี
การสำรวจเฉพาะบางแห่งเท่านั้น เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบด้านนี้โดยตรง ดังนั้น จึงไม่มี
ระเบียบแบบแผนแน่นอน ด้วยประกาศตั้งกรรมการหอสมุดสำหรับพระนครนี้ นับเป็นประกาศฉบับ
แรกที่กล่าวถึงการสงวนรักษาโบราณวัตถุสถานในพระราชอาณาจักร พ.ศ.2468 พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้รวมงานที่เกี่ยวกับบรรณกรรมและโบราณคดีเข้าไว้ใน
สถาบันเดียวกันและพระราชทานหมู่พระที่นั่งในพระราชวังบวรสถานมงคลทั้งหมดจัดตั้งเป็น
พิพิธภัณฑสถาน และมีพระราชบัญญัติโอนพิพิธภัณฑสถานให้มาขึ้นอยู่ในความดูแลของหอพระสมุด
สำหรับพระนคร

ต่อมา พ.ศ. 2469 ได้มีประกาศพระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร การ
เปลี่ยนแปลงของการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานได้เริ่มตั้งแต่ ในปี พ.ศ. 2469 เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ ได้ปรับปรุงการจัดแสดง ทำให้
พิพิธภัณฑสถานเปลี่ยนจากพิพิธภัณฑสถานประเภททั่วไป เป็นพิพิธภัณฑสถานที่รวบรวมสงวนรักษา
โบราณศิลปวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จ
พระราชดำเนินทรงเปิด "พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร" ในวันประกอบพระราชพิธีเฉลิมพระ
ชนมพรรษา คือวันที่ 10 พฤศจิกายน 2469 ด้วยพระองค์เอง พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

พระราชินีภายหลังประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ผ่านมาได้เพียงหนึ่งปี รัฐบาลในสมัยนั้นได้จัดตั้งกรมศิลปากรขึ้น โดยมี กองพิพิธภัณฑสถานและโบราณคดี โดยภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น กองโบราณคดี โดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะขึ้นตรงกับสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ซึ่งนอกจากพิพิธภัณฑสถานที่สูงขึ้นตรงกับกรมศิลปากรแล้ว ในปัจจุบันส่วนราชการอื่นๆ และภาคเอกชน ก็ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานอีกเป็นจำนวนมาก แต่ทุกแห่งจะใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑสถาน” ไม่ใช่ “พิพิธภัณฑสถาน” เช่น พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์ ของกรมศึกษาธิการนอกโรงเรียน พิพิธภัณฑสถานหินแร่ ของกรมทรัพยากรธรณี พิพิธภัณฑสถานวังสวนผักกาด ของมูลนิธิพันธุ์ทิพย์-บริพัตร เป็นต้น (พิพิธภัณฑสถาน ความหมายและความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถาน, 2556)

หากนับตั้งแต่มีการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานเป็นรูปเป็นร่างในประเทศไทย คือมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานและโบราณคดี นับแล้วก็รวมกว่า 88 ปี แต่ความเจริญของพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทยไม่ได้ก้าวไปตามกาลเวลาด้วย พิพิธภัณฑสถานบางแห่งกลับเก่า ชารุด ทరుดโทรม ไม่ได้รับการดูแลอย่างดีเท่าที่ควร ขาดชีวิตชีวา และถูกมองข้ามจากทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชาติเอง โดยอุปสรรคต่อการพัฒนาของพิพิธภัณฑสถานไทย เกิดจาก 1) ตัวบุคลากรที่ไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือความใส่ใจในโบราณวัตถุมากเพียงพอ 2) ปัญหาของระบบบริหาร ที่ไม่ให้ความสำคัญของพิพิธภัณฑสถานจะเห็นหน่วยงานที่ดูแลพิพิธภัณฑสถานถูกลดความสำคัญในสายงานบริหารลงเรื่อยๆ จากกรมลงเป็นกอง และเป็นเพียงแผนกหนึ่ง และ 3) ปัญหาเรื่องกฎระเบียบ ที่ไม่สนับสนุนการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานจากทางอื่น ยกเว้นการเข้าดำเนินการโดยกรมศิลปากรเท่านั้น หรือแม้แต่การซื้อบัตรเข้าชมล่วงหน้าจำนวนมาก ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะกำหนดไว้ว่าให้ซื้อบัตรวันต่อวันเท่านั้น (พิพิธภัณฑสถานไทย ศักยภาพที่น่าใช้ให้เกิดผล, 2554: 11) ปัญหาของพิพิธภัณฑสถานไทยในอีกด้าน คือเรื่องเนื้อหา ที่ในความเข้าใจของคนไทยแล้ว พิพิธภัณฑสถานมีหน้าที่เก็บของเก่า ของโบราณ กลายเป็นว่า เมื่อไปดูก็ครั้ง ทุกอย่างก็เหมือนเดิม ไม่มีอะไรใหม่ ซึ่งเอนก นาวิกมูล เจ้าของบ้านพิพิธภัณฑสถาน แสดงความเห็นที่พิพิธภัณฑสถานควรมีการขยายขยาย เก็บของในทุกยุค เพื่อไม่ให้เกิดการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานเป็นเรื่องซ้ำซากจางเจ (ปริญญาชาวมุสลิม, 2556)

สรุปคือ ความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทยนั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จากความชอบส่วนพระองค์ในการเก็บสะสมวัตถุโบราณ จากพิพิธภัณฑสถานส่วนตัวกลายเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ที่เก็บรวบรวมสมบัติของชาติมาช้านาน และจะเห็นได้ว่ากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ให้ความสำคัญและสนับสนุนงานพิพิธภัณฑสถาน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของกรมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้น มิได้ราบรื่นเท่าไรนัก จากการถูกย้ายสังกัดบ่อยครั้งและการถูกลดทอนความสำคัญ และพิพิธภัณฑสถานหลายแห่งในประเทศไทยก็หยุดพัฒนา ทำให้ถูกมองข้ามจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งปัญหาเกิดจากทั้งตัวบุคลากร จากระบบบริหารและกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา รวมทั้งทัศนคติด้านลบที่คนไทยมีต่อพิพิธภัณฑสถานอีกด้วย

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑสถานในต่างประเทศ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นอีกภาคธุรกิจหนึ่งที่เป็นรายได้สำคัญของไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมอย่างมากจากชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ไม่ได้สอดคล้องกับการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวปัจจุบันนี้มีการ “สร้าง” วัฒนธรรม เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่กีดกันชาวบ้านออกไปเป็นแค่ตัวแสดง

สิ่งที่นักท่องเที่ยวเห็น จึงอาจไม่ใช่วัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวิถีที่แท้จริงของชุมชนนั้นๆ แต่เป็นกระบวนการ
ปรุงแต่งเพื่อเรียกเงินเข้ากระเป๋าผู้ประกอบการท่องเที่ยวมากกว่า หลักการนี้ต่างจากรัฐบาลญี่ปุ่นที่เร่ง
สร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของประเพณีและเทศกาลร่วมสมัย ตลอดจนรู้
สารพัดในพื้นที่ส่วนต่างๆ ของประเทศ โดยมีรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ จุดมุ่งหมายก็คือ การสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต่างๆ จากการรำลึกอดีตและจัดแสดงอดีตเหล่านั้นไว้ใน
พิพิธภัณฑ์ เพื่อคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นคนในประเทศทั้งสิ้น ปลายทศวรรษ
1960 เกิดกระแสการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นทั่วไปในญี่ปุ่น ปรับเปลี่ยนจากที่เก็บของเก่าหรือของหา
ยากมาเป็นพิพิธภัณฑ์แบบสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ญี่ปุ่นเรียนรู้
การจัดพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 จากการส่งเจ้าหน้าที่และนักวิชาการไปยังยุโรปและ
อเมริกา รัฐบาลในสมัยเมจิกระตือรือร้นที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาสู่สังคมญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์จึงกลายเป็น
สัญลักษณ์ของความก้าวหน้าของประเทศ ต้นศตวรรษที่ 20 จึงมีการนำพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาไปสู่
ท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งญี่ปุ่นก็รับมาพร้อมๆ กับความเคลื่อนไหวในเยอรมนีและสหรัฐอเมริกา แม้จะหยุดชะงัก
ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่หลังจากนั้นก็มีการผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และส่งคนไป
เรียนรู้การจัดแสดงและแนวคิดใหม่ๆ ในยุโรปและอเมริกาเช่นเดิม หลังสงครามโลก ช่วงที่ชาวญี่ปุ่นโถม
พัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกัน ก็กลับเป็นแรงผลักดันให้คนญี่ปุ่นหันมาอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
และประวัติศาสตร์ โดยการบันทึกและศึกษาสิ่งที่สูญหายไปและร่วมกันคิดว่าจะรักษาสิ่งที่ยังอยู่ไว้สา
หรับคนรุ่นหลังต่อไปอย่างไร วิกฤตทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของญี่ปุ่นผ่านพ้นมาได้ด้วยการสร้าง
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมาก พิพิธภัณฑ์ในญี่ปุ่นมีมากขึ้นทุกปีปัจจุบันมีอยู่ราว 4,000 แห่งทั่วประเทศ
โดยมีบริษัทบริหารจัดการในทุกขั้นตอน ทำให้เกิดความซ้ำซากในรูปแบบการจัดแสดงและการบริหารงาน
กลายเป็นว่าการจัดการที่เป็นมาตรฐานกลืนเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้กลายเป็นเรื่องธุรกิจ รัฐบาลญี่ปุ่น
แก้ไขเรื่องนี้โดยการทุ่มงบประมาณลงไปในพื้นที่ โดยการสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของ
เอกลักษณ์ในท้องถิ่น หล่อหลอมให้เกิดความรักชุมชนของตนเอง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในภาคท้องถิ่น
ดังนั้น เราจึงเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมในเมืองต่างๆ ของญี่ปุ่น พิพิธภัณฑ์ในแต่ละแห่งของญี่ปุ่น
ก็มีเอกลักษณ์ความน่าสนใจแตกต่างกัน เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์ชื่อดังหลายแห่งของโลก ที่มีการจัดการ
ที่มีประสิทธิภาพ มีความน่าสนใจ โดยผู้วิจัยขอยกตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ 3 แห่งมาเป็นกรณีศึกษาการ
จัดการพิพิธภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ลูฟวร์ ปารีส (Louvre Museum) ประเทศฝรั่งเศส
บริติชมิวเซียม (British Museum) ประเทศอังกฤษ และพิพิธภัณฑ์อากาศและอวกาศของกลุ่มสมิธโซ
เนียน กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Smithsonian's National Air and Space Museum, Washington DC.)
สหรัฐอเมริกา พิพิธภัณฑ์ลูฟวร์ แต่เดิมเป็นพระราชวังที่ใหญ่โตมากที่สุดของโลก สร้างขึ้นในสมัยพระ
เจ้าฟิลิปป์ ออเกุสต์ ในปี ค.ศ. 1204 แต่มาเสร็จในสมัยพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ปี ค.ศ. 1856 รวมใช้เวลา
ก่อสร้างถึงเจ็ดรัชกาล เริ่มเปลี่ยนสภาพเป็นพิพิธภัณฑ์ ตั้งแต่ ค.ศ. 1791 ปัจจุบันพระราชวังเก่าแก่แห่ง
นี้ มีสภาพเป็นพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญและใหญ่โตที่สุดในปารีส ภายในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นที่เก็บ รักษาวัตถุ
โบราณต่างๆ ที่มีค่าและมีชื่อเสียงของโลก เช่น ภาพเขียน La Joconde หรือภาพโมนาลิซ่า อันเป็น
ภาพวาดของ Leonard de Vinci จิตรกรและสถาปนิกชาวอิตาลี พิพิธภัณฑ์นี้เป็นตึก 3 ชั้น
ประกอบด้วยห้องถึง 225 ห้อง มีลวดลายสวยงามเป็นอย่างยิ่ง ทางตะวันตกของพิพิธภัณฑ์ติดกับแม่น้ำ
แซน ภายในมีวัตถุโบราณซึ่งเป็นศิลปะอันล้ำค่าจากชาติต่างๆ ที่ฝรั่งเศสเคยมีอิทธิพลปกครองมาในอดีต

ส่วนใหญ่ได้มาจากตะวันออกกลางและอาณานิคมจากประเทศในเอเชีย เช่น รูป La Victoire de Samothrace, Vous de Milo พิพิธภัณฑน์เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันอังคารและวันหยุดของทางราชการ วันพุธและวันอาทิตย์เปิดให้เข้าชมฟรี ในปี 1981 Monsieur loeh Ming Pei สถาปนิกชาวอเมริกันได้เริ่มโครงการสร้างทางเข้าพิพิธภัณฑน์เป็นรูปปิรามิดแผ่นแก้ว ครอบคลุมเนื้อที่บนลาน Napoleon เพื่อเป็นจุดรวมของทางเข้าพิพิธภัณฑน์อันเป็นศูนย์กลางที่ให้ข้อมูลในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวใช้เป็นสถานที่นัดพบประชาสัมพันธ์ จุดเริ่มต้นของการเที่ยวชมพิพิธภัณฑน์ โดยมีที่สำหรับนั่งพักผ่อน แผ่นกรับฝากของที่ทำการไปรษณีย์ ที่รับแลกเปลี่ยนเงิน สำนักงานท่องเที่ยว แผนกต้อนรับ ห้องประชุม อเนกประสงค์ขนาด 430 ที่นั่ง ห้องสมุด ร้านค้า ภัตตาคาร รวมถึงแผนกบริหารงานบุคคล ห้องเก็บของ ห้องสำหรับงานบูรณะปฏิสังขรณ์ ห้องปฏิบัติการทดลองด้วย การก่อสร้างทุกอย่างเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1995รวมเวลา 14 ปี

บริติชมิวเซียม หรือที่นิยมเรียกกันว่า พิพิธภัณฑน์แห่งชาติอังกฤษ (British Museum) ในกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑน์ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดและใหญ่ที่สุดในโลก มีการก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1753 ในเบื้องต้นวัตถุที่เก็บรวบรวมไว้ส่วนใหญ่เป็นของสะสมของเซอร์ แฮนส์ สโลน (Hans Sloane) ซึ่งเป็นแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑน์แห่งนี้เปิดให้บริการแก่สาธารณะเป็นครั้งแรกในวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1759 ในมณฑลเฮาส์ เมือง บลูมส์เบอร์รี่ กรุงลอนดอน อันเป็นสถานที่ตั้งของอาคารพิพิธภัณฑน์ในปัจจุบัน (พันทาวน์ ดอตคอม, 2556) บริติชมิวเซียมนี้คล้ายกับพิพิธภัณฑน์ขนาดใหญ่และหอศิลป์อื่นๆ ในอังกฤษ นั่นคือไม่คิดค่าเข้าชมแต่อาจคิดค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการจัดแสดงพิเศษชั่วคราว บริติชมิวเซียม นอกจากนี้ยังมีช่วงเวลาในการพาชมห้องต่างๆ ของพิพิธภัณฑน์ ซึ่งเป็นบริการฟรีของทางบริติชมิวเซียมที่จะอธิบายความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และเบื้องหลังงานโบราณวัตถุชิ้นต่างๆ ถือเป็นการสร้างประสบการณ์พิเศษให้นักท่องเที่ยว โดยไม่เสียค่าบริการสักเพนนีด้วย สมิทโซเนียนเนชั่นแนลแอร์แอนด์สเปซมิวเซียม มีการจัดการแสดงในหลายส่วน แบ่งเป็นพื้นที่ที่โดดเด่น แสดงถึงความสามารถของมนุษยชาติ ดังเช่น ในส่วนของพิพิธภัณฑน์อากาศและอวกาศแห่งชาติ (National Air and Space Museum) พิพิธภัณฑน์นี้เป็นพิพิธภัณฑน์หนึ่งในหลายๆ พิพิธภัณฑน์ที่อยู่บริเวณ National Mall ในกรุงวอชิงตันดีซี เป็นพิพิธภัณฑน์ที่มีสิ่งของสะสมที่เกี่ยวกับการบินและอวกาศที่ใหญ่ที่สุดในโลก เครื่องบินของพี่น้องตระกูลไรท์ (Wright) ที่เป็นเครื่องบินที่บินได้สำเร็จเป็นลำแรกของโลก หรือยานอพอลโล 11 ที่ไปลงดวงจันทร์ก็อยู่ที่นี้ นอกจากนี้ยังมี Exhibition มีห้องแสดงเกี่ยวกับดาวเคราะห์ที่อยู่ภายใต้ดวงอาทิตย์ ห้องแสดงเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องจักรเครื่องยนต์ต่างๆ มี IMAX ฉายหนังสามมิติแล้วก็อื่นๆ อีกมากมายที่เกี่ยวกับการบินและอวกาศ (กมลวัลย์, 2551)

ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑน์นี้ อยู่ที่การนำเสนอของใช้จริง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในอวกาศที่ปลดระวางแล้ว นามาแสดงและให้ผู้เข้าชมสัมผัสได้ สิ่งเหล่านี้เป็นความน่าตื่นตาตื่นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กๆ ชาวอเมริกันที่เติบโตมาในยุคสตาร์วอร์ ความสำเร็จในการพิชิตดวงจันทร์ของมนุษยโลก หรือภาพยนตร์ต่างๆ ที่สร้างแรงบันดาลใจในการเดินทางในอวกาศของมนุษยโลก นอกจากนี้ ห้องจัดแสดงที่เกี่ยวกับดาวเคราะห์ทั้งหลาย ยังถือเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่สำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับจักรวาล นอกจากรูปจำลองดาวเคราะห์ทั้งหลายแล้ว ยังมีสื่อมัลติมีเดียต่างๆ ที่ให้ความรู้และความเพลิดเพลินในการศึกษาระบบสุริยะอีกด้วยสรุปแล้ว พิพิธภัณฑสถานในต่างประเทศ

นั้น ถือเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมทั้งทางคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะแก่นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หรือนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการจัดแสดงที่น่าสนใจ โดยการนำเสนอต่างๆ มาผสมผสานในการจัดแสดง เพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้เข้าชม อย่างพิพิธภัณฑ์ในประเทศญี่ปุ่น จากการสนับสนุนของรัฐบาลญี่ปุ่นประกอบกับ ความร่วมมือร่วมใจของคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์แต่ละที่ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ได้ ส่วนพิพิธภัณฑ์ลูฟวร์ ความโดดเด่นของโบราณศิลปะที่จัดแสดง ทำให้พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือนักชื่นชมศิลปะจากทั่วโลกได้อย่างไม่ยาก ประกอบกับอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นพระราชวังเก่าที่มีความสวยงามและมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมอยู่ในตัว ความใหญ่โตกว้างขวางของพิพิธภัณฑ์นี้ ทำให้ลูฟวร์กลายเป็นหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องไปเยือนเมื่อมาถึงกรุงปารีสเช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์แห่งชาติอังกฤษ ถือเป็นอีกพิพิธภัณฑ์สำคัญและใหญ่โตในระดับโลก

นอกจากปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมแล้ว สิ่งจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ที่ส่วนใหญ่จะได้มาจากเมืองที่เคยอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ ยังมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นซาก และโลงฝังมีโบราณ หินแกะสลักศิลปะต่างๆ ของอียิปต์ หรือรูปปั้นเทพกรีกโบราณ เป็นต้น บริการนาทัวร์พิพิธภัณฑ์และการหมุนเวียนสิ่งของจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ยังถือเป็นอีกเสน่ห์ของบริติชมิวเซียม ที่ทำให้ผู้เข้าชม แม้เคยมาแล้วก็ยังอยากมาอีก สุดท้าย สมิทโซเนียนเนชั่นแนลแอร์แอนด์สเปซมิวเซียมแตกต่างจากพิพิธภัณฑ์ลูฟวร์และบริติชมิวเซียม ที่พิพิธภัณฑ์แสดงสิ่งของเฉพาะทาง คือทางอากาศและอวกาศเท่านั้น แต่ก็ถือเป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์นี้ ลักษณะการจัดแสดงของสมิทโซเนียนมีความน่าสนใจมากกว่าพิพิธภัณฑ์ของอังกฤษและฝรั่งเศส เพราะนักท่องเที่ยวแทบจะสัมผัสสิ่งของที่จัดแสดงได้ทุกชิ้น นอกจากนี้ยังใช้สื่อผสม หรือเรียกง่ายๆ ว่า มี “ลูกเล่น” มากกว่าพิพิธภัณฑ์อื่นๆ เพราะกลุ่มเป้าหมายของพิพิธภัณฑ์นี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่เข้ามาศึกษาเรื่องอวกาศและจักรวาล โดยพิพิธภัณฑ์นี้เปิดให้เข้าชมฟรี เหมือนกับพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา

ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์และการจัดการพิพิธภัณฑ์เพื่อความอยู่รอด

พิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณค่าอย่างสูงต่อนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ภายในพิพิธภัณฑ์จะมีการจัดเก็บ จัดแสดงวัตถุสิ่งของ พร้อมการบรรยายคุณลักษณะของวัตถุสิ่งของแต่ละชิ้น มีการจัดนิทรรศการถาวรและชั่วคราว แบ่งพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมในโอกาสสำคัญ มีร้านขายของที่ระลึก และจัดภูมิทัศน์โดยรอบที่สวยงาม อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการงานพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมายังประสบปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละเดือน แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับยอดผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม บรรดาพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในประเทศไทยทั้งของภาครัฐและเอกชนต่างก็พยายามพัฒนาองค์ความรู้และการบริหารจัดการงานพิพิธภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นอยู่เสมอ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาเยี่ยมชม สำหรับพิพิธภัณฑ์ที่เน้นโชว์วัตถุโดยเฉพาะวัตถุโบราณ รวมทั้งวัตถุสมัยใหม่ (ส่วนใหญ่เป็นจิตรกรรม) ภัณฑารักษ์หรือเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ควรให้ความสนใจทั้งเรื่องความปลอดภัยและการรักษาสภาพของวัตถุ ปัญหาของพิพิธภัณฑ์หลายแห่งคือไม่มีคนที่มีความรู้ด้านอนุรักษวัตถุ ทำให้วัตถุเสื่อมสภาพไปกับการเวลาโดยไม่รู้ตัว

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ในด้านหนึ่งเป็นองค์กรสาธารณะที่เก็บรักษาทรัพย์สินของแผ่นดินและมุ่งให้ความรู้ในเรื่องโบราณคดี วัฒนธรรม และประเพณีของชาติแก่ผู้เข้าชม แต่อีกด้านหนึ่ง ก็เป็น

องค์กรธุรกิจที่ต้องการเม็ดเงินเข้ามาทำนุบำรุงหน่วยงานและสนับสนุนงานโบราณคดี ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์จึงเป็นแนวความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่ง นอกเหนือจากการคัดเลือกหรือดูแลวัตถุโบราณจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ในบทนี้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์เพื่อความอยู่รอดและความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์เพื่อธุรกิจมาประกอบงานวิจัย เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทงในขณะนั้น แนวคิดเกี่ยวกับความอยู่รอดของพิพิธภัณฑ์นั้น ในสมัยที่นายธีระ สลักเพชร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ. 2551-2553) รัฐบาลมีแนวคิดในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์อื่นๆ ในประเทศ เพื่อให้สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีมาตรฐานและทันสมัย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมในขณะนั้น พุดถึงแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์แบบใหม่ ที่จะให้เอกชนเข้ามาช่วยวางแผนการบริหารจัดการใหม่ โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ที่จะนำรูปแบบการจัดการมาจากต่างประเทศ โดยจะเน้นให้โบราณวัตถุศิลปวัตถุ มีความโดดเด่นขึ้น ใช้เทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดียเข้ามาช่วยให้เพิ่มความน่าสนใจ (วธ. ดึงเอกชนปรับโฉมพิพิธภัณฑ์, 2552) ในระดับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เป็นประธาน จากบทสรุป (เอกสาร 20 ก.พ. 2552) ภาพรวมพิพิธภัณฑ์มีชีวิตไม่ได้อยู่ที่รูปแบบการจัดที่นำตื่นตาตื่นใจ ทันสมัย ดึงดูดผู้ชมวัตถุสิ่งของไม่จำเป็นต้องเน้นการท่องเที่ยวหรือการหารายได้ แต่ควรจะเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ ทางสังคม ที่ทำให้คนเติบโตขึ้นมาว่า เขาเป็นใคร บรรพบุรุษเขาเป็นใคร ให้เขารู้จักสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจที่เขาจะมีชีวิตอยู่ด้วย เพื่อสร้างคนให้รู้จักตัวเอง คนอื่นๆ ในชุมชน และสังคมในวงกว้าง (บุรพา โชติช่วง, 2552)

ด้านพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 44 แห่ง อันเป็นหน้าตาของประเทศและท้องถิ่น ดำเนินการดูแลโดยภาครัฐกรมศิลปากร แต่การพัฒนาพิพิธภัณฑ์แห่งชาติก็ไม่ได้สอดคล้องกับการศึกษาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้งบประมาณพัฒนาพิพิธภัณฑ์แห่งชาติในแต่ละปีค่อนข้างจำกัด จึงไม่แปลกกับคนที่เข้ามาชมมักจะค่อนข้างอดออดอยู่เสมอ “ศิลปะไร้ชีวิต” เป็นเพียงโรงเก็บศิลปวัตถุเท่านั้น ขณะที่พิพิธภัณฑ์เอกชนมี “ทุนเงิน” จึงมีความล้ำหน้าและทันสมัยในรูปแบบมัลติมีเดีย ฉะนั้นแล้วรูปแบบพิพิธภัณฑ์ของกรมศิลปากร คือ จัดนิทรรศการแบบสำเร็จรูปตั้งโชว์ได้เป็นปีๆจะปรับเปลี่ยนรูปแบบก็ต่อเมื่องบประมาณปีนั้นตกมาถึง ซึ่งกว้างประมาณจะมาถึงก็ใช้เวลาเป็นปีๆ ล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2545 มีความพยายามในการฟื้นชีวิตพิพิธภัณฑ์ แต่ก็ไปอย่างล้มลุกคลุกคลาน แต่ทว่าก็มีผลตอบรับให้ชื่นใจกลับมาบ้าง ที่บางแห่งได้รับการพิจารณางบประมาณการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์แล้ว อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ควรมีการผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติ และรณรงค์ให้คนหันมาสนใจศึกษารากวัฒนธรรมของตนเอง กระตุ้นให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยไม่จำเป็นต้องหวังพึ่งภาครัฐเพียงอย่างเดียว

สรุปแล้ว แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากตัวพิพิธภัณฑ์ ภาครัฐ และประชาชน โดยตัวพิพิธภัณฑ์นั้นจะต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้พิพิธภัณฑ์สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองได้ โดยการเปลี่ยนระบบการบริหารงานและพัฒนาแบบการจัดแสดงให้ทันสมัยโดยให้สื่อมัลติมีเดียเข้ามาช่วย นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนในการเห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในประเทศ กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์

นอกเหนือไปจากภาครัฐเอง ที่จะต้องให้ความสำคัญในงานพิพิธภัณฑ์มากกว่านี้ โดยการอนุมัติงบประมาณในการซ่อมแซม หรือจัดแสดงนิทรรศการใหม่ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดพิพิธภัณฑ์

การดำเนินการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ให้มีผู้สนใจไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ อาจใช้ทฤษฎีการตลาดแบบผสมผสาน (Marketing Mix) ซึ่ง Borden ได้พัฒนาขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1965 ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนามของตัวย่อ 4Ps คือ Product, Price, Place, Promotion และในระยะหลัง Booms and Bitner เมื่อ ค.ศ. 1981 ได้ขยายความรู้ต่อไปอีกว่า 4Ps น่าจะยังไม่ครอบคลุมการตลาดทางด้านการบริการ (services marketing) ได้ดีพอ จึงได้เสนอตัว P เพิ่มขึ้นอีก 3 ตัว คือ People, Process และ Physical Support ซึ่งอาจนำมาใช้กับกรณีของพิพิธภัณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. Product ได้แก่ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีความน่าสนใจ ทันสมัย มีความแตกต่าง มีสีสันและอารมณ์ จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อช่วยทำให้การนำเสนอหรือการสื่อความเข้าใจที่ทำให้ผู้มาเยือนชมได้รับความรู้และความเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ ในขณะเดียวกันสามารถสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับผู้ชม และเพื่อที่จะให้พิพิธภัณฑ์มีแรงดึงดูดใจมากขึ้น จำเป็นต้องจัดให้มีบริการอื่น ๆ มาสนับสนุน เพื่อความสะดวกและความสบายของผู้มาเที่ยว เป็นการลบสิ่งภาพเก่า หรือการดำเนินงานแบบโบราณของพิพิธภัณฑ์กรณีตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์หลายแห่งในสหรัฐอเมริกาและในยุโรปจะมีบริการสนับสนุนอื่น ๆ เช่น มี Restaurant หรือ Cafeteria ที่หรูหรา หรือมีบรรยากาศน่านั่งพักผ่อน บางแห่งจัดให้มีการเล่นดนตรี เช่น เปียโน หรือเครื่องสายต่าง ๆ มีร้านขายของที่ระลึก และร้านจำหน่ายหนังสือที่ให้ความรู้หลากหลาย ทั้งที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการที่จัดในพิพิธภัณฑ์ หรือเรื่องน่ารู้โดยทั่ว ๆ ไป และที่สำคัญ คือ มีห้องสุขาที่สะอาดมาก และมีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้มาเที่ยวชม รวมทั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับคนพิการ และพิพิธภัณฑ์หลายแห่ง สามารถช่วยเสริมบุคลิกและความสำคัญให้แก่บุคคลที่ไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น ๆ ด้วย (social acceptance)

2. Price พิพิธภัณฑ์บางแห่งไม่เก็บค่าเข้าชม ซึ่งรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่นต้องแบกรับภาระต่อ fixed cost ที่พิพิธภัณฑ์มีอยู่ และอาจมีผลต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ แต่พิพิธภัณฑ์ที่เก็บค่าเข้าชม ซึ่งมีผลกำไร ก็เกิดคำถามว่าระหว่างกำไร (profit) กับผลประโยชน์ (benefit) ที่สาธารณชนควรได้รับ จะวัดกันอย่างไร พิพิธภัณฑ์บางแห่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ไม่ต้องไปเก็บค่าเข้าชมมากเกินไป จึงเท่ากับสาธารณชนช่วยจ่ายให้แทนส่วนหนึ่ง เรื่องนี้ มีแง่คิดว่า คุณค่าของพิพิธภัณฑ์อยู่ตรงการได้กำไรมาก ๆ หรือว่า คุณค่าควรจะอยู่ตรงที่เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

3. Place ที่ตั้ง (location) ของพิพิธภัณฑ์มีส่วนสนับสนุนและเป็นกุญแจไปสู่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายของสาธารณชนที่จะเลือกเดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ หากที่ตั้งเข้าถึงได้ยาก พิพิธภัณฑ์อาจต้องพยายามเอาชนะอุปสรรคดังกล่าวนี้ เช่น จัดให้มีการแสดงนิทรรศการ ซึ่งเป็นสิ่งของของทางพิพิธภัณฑ์ ในลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ (touring exhibitions) ก็ย่อมสามารถทำได้ หรือไม่ก็พยายามจัดการแสดงนิทรรศการให้มีความน่าสนใจและสับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงผลหรือนิทรรศการอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ที่เคยมาชมแล้วสนใจกลับมาชมอีก หรืออาจใช้วิธีดึงดูดความสนใจด้วยการจัดแสดงสิ่งของ หรือผลงานชิ้นเอกของศิลปินคนใดคนหนึ่ง ซึ่งหาดูได้ยากในโลกมาจัด

แสดง เช่น การแสดงภาพเขียนสีน้ำมันของ Picasso หรือศิลปินชั้นยอดอื่น ๆ เป็นต้น ที่ตั้งของ พิพิธภัณฑ์อาจเป็นเรื่องเหนือการควบคุมของผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ แต่การมีแนวคิดสร้างสรรค์ในการจัด กิจกรรม หรือนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ จะมีส่วนช่วยได้มากที่จะช่วยทำให้มีผู้มาเยือนเพิ่มขึ้น พิพิธภัณฑ์ บางแห่งเดินทางเข้าถึงได้ง่าย แต่บางกรณีภาพลักษณ์หรือรูปโฉมที่ปรากฏอาจไม่น่าสนใจ เช่น ไม่มีอัต ลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม หรืออาจไม่มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ที่เอื้อต่อบรรยากาศของ พิพิธภัณฑ์ ดังนั้น หากทางพิพิธภัณฑ์มีวิธีที่จะสร้างความอยากรู้อยากเห็นให้เกิดขึ้นให้ได้ ภาพลักษณ์ใน เรื่องที่ตั้ง อาจจะมีคามสำคัญน้อยลง

4. Promotion เป็นที่เข้าใจกันดีว่า พิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะรณรงค์ เผยแพร่โฆษณาและประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้ให้การสนับสนุนหรือ Sponsor จึงมีบทบาทสำคัญที่จะ ช่วยทำให้พิพิธภัณฑ์ยืนหยัดอยู่ได้ ยกเว้นในกรณีที่พิพิธภัณฑ์นั้น ๆ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลท้องถิ่น ในปัจจุบันองค์กรเอกชน หรือปัจเจกบุคคลให้ความสนใจเข้ามา ช่วยเหลือพิพิธภัณฑ์มากขึ้น (โดยเฉพาะในประเทศแถบตะวันตก) ดังนั้น นอกจากพิพิธภัณฑ์จะต้อง สื่อสารให้ผู้มาเยี่ยมชมแล้ว พิพิธภัณฑ์ยังจำเป็นต้องสื่อสารให้องค์กรหรือบุคคลที่มีศักยภาพที่จะเข้า มาช่วยเหลือพิพิธภัณฑ์ได้ กล่าวคือ ดาเนินการส่งเสริม (promotion) ทั้งต่อผู้บริหารหรือลูกค้าโดยตรง และต่อองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการใช้จ่ายของพิพิธภัณฑ์ ดังนั้น พิพิธภัณฑ์อาจจำเป็นต้องผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีความสวยงามและน่าสนใจ เพื่อใช้ในการแนะนำความสำคัญของพิพิธภัณฑ์และส่งต่อให้กลุ่มบุคคลที่มีโอกาสเข้ามาช่วยเหลือทางด้านการเงิน หรือให้ ความสนับสนุนทางด้านอื่น ๆ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของพิพิธภัณฑ์ การสื่อสารที่สำคัญที่อาจมี ประสิทธิภาพมากกว่าการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ก็คือการบอกเล่าปากต่อปาก ดังนั้น หาก พิพิธภัณฑ์มีการนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหรือความรู้ หรือมีบริการอื่น ๆ ที่ สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยี่ยมชมได้ ก็จะมีการนำไปกล่าวขานต่อ และจะเป็นแรงส่งให้มี ผู้สนใจอยากจะมามากขึ้น

5. People เป็นการยากที่จะทำให้สาธารณชนมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ หรือมีบริการที่ดี จนกว่าแต่ละคนจะได้มีโอกาสไปสัมผัสหรือไปพบเห็นด้วยตนเอง ดังนั้น งานที่ พิพิธภัณฑ์ควรจะทำก็คือต้องพยายามให้ข่าวสารหรือความรู้ที่สื่อสารไปถึงผู้มาใช้บริการ (users) ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อหาสาระของกิจกรรมหรือการแสดง หรือบริการต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์จัดไว้ให้ เพื่อที่จะทำให้ผู้ มาชมพิพิธภัณฑ์ได้รับผลประโยชน์สูงสุด หรือเพื่อที่จะให้ผู้มาเยี่ยมชมได้รับรู้ว่า ถ้ามาแล้วจะได้ ประโยชน์อะไรกลับไป โดยข้อเท็จจริงแล้ว ผู้มาชมพิพิธภัณฑ์จะไม่มีโอกาสได้พบเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ บริหารพิพิธภัณฑ์ (Curators) แต่ส่วนมากจะได้สัมผัสกับพนักงานที่มีหน้าที่ดูแลความสะดวก ให้แก่ผู้ มาเที่ยว หรือได้พบกับพนักงานของร้านอาหารเครื่องดื่ม หรือพนักงานของร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่ ภายในพิพิธภัณฑ์ ทั้ง ๆ ที่ curators หรือผู้ให้องค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ (educationalists) สามารถ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่พิพิธภัณฑ์ หากได้มีโอกาสวิสาสะสนทนากับผู้มาเยี่ยมชมในบางโอกาส แต่ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าหน้าที่เหล่านี้มักจะทำงานอยู่เบื้องหลังฉาก ดังนั้น ถ้าผู้ชมสอบถามข้อมูลต่าง ๆ จาก เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ทั่ว ๆ ไป (museum personnel) ก็อาจจะไม่ได้มูลค่าอะไร ด้วยเหตุนี้หลาย ๆ พิพิธภัณฑ์จึงได้ว่าจ้างบุคลากรมาทำหน้าที่ด้านนี้โดยเฉพาะ หรือไม่ก็ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เป็นด้านหน้า ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งของที่นำมาแสดงและสามารถอธิบายให้แก่ผู้เข้าชมได้

6. Process การให้บริการในพิพิธภัณฑ์ มีความแตกต่างกันในเนื้อหาสาระ หรือลักษณะที่ผิดแผกกัน (heterogeneity) พิพิธภัณฑ์หลายแห่งขนาดใหญ่มาก curators ที่รับผิดชอบด้านการตลาด อาจต้องทำหน้าที่ด้านการฝึกอบรมด้วย ดังนั้น ประสิทธิภาพในการสร้างความรับรู้ให้แก่ผู้มาใช้พิพิธภัณฑ์ ย่อมขึ้นอยู่กับ Curator แต่ละคนด้วย สำหรับบางท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์อยู่ในการดูแลรับผิดชอบของ รัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์หลายแห่งจะอยู่ในการดูแลของรัฐบาล ท้องถิ่น และอาจจะมีวาระทางการเมืองเข้ามากระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารพิพิธภัณฑ์นั้น ๆ ด้วย ผลที่ตามมาก็คือ รูปแบบของการแสดงที่จัดขึ้นอาจคำนึงถึงประโยชน์ของผู้จัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ นั้น มากกว่าผลประโยชน์และคุณค่าที่จะตกแก่สาธารณประโยชน์อย่างแท้จริง

7. Physical Support เพื่อที่จะให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางด้านการบริการของพิพิธภัณฑ์ จำเป็นที่ทางพิพิธภัณฑ์จะต้องสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจใช้วิธีการ หรือเทคนิคต่าง ๆ เข้ามาเสริม ไม่ว่าจะเป็นกลิ่น หรือเสียงเพลง เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน พิพิธภัณฑ์ทั่ว ๆ ไป ความน่าสนใจของสิ่งของต่าง ๆ ที่นำมาแสดง มีส่วนสร้างเอกลักษณ์ให้กับ พิพิธภัณฑ์ ถ้าปราศจากสิ่งที่น่าสนใจดังกล่าวแล้ว พิพิธภัณฑ์ก็จะไร้ความหมาย สิ่งของที่นำมาแสดง และมีประสิทธิภาพในการนำเสนอ หรือมีประสิทธิภาพในการสื่อความเข้าใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้สาธารณชนสนใจไปเข้าชมพิพิธภัณฑ์และให้การยอมรับในคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ ซึ่ง องค์ประกอบทั้งหมดนี้นับเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของการตลาด

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สันติภาพ คาสะอาด (บทคัดย่อ: 2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการ พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสานมี ประวัติความเป็นมาที่หลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เป้าหมายเพื่อเก็บรักษาวัตถุสิ่งของที่ เป็นสมบัติของบรรพบุรุษ สภาพและปัญหาของการบริหารจัดการในปัจจุบัน พบว่าชุมชนหรือผู้ดูแล ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ถูกต้อง ขาดเงินทุนสนับสนุน และขาด เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลประจำ ทำให้บางครั้งถูกปล่อยไว้โดยไม่มีผู้ดูแล การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน เพื่อให้คงอยู่และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยไม่มีอะไรสูญหายนั้น ต้องมีการ สร้างรูปแบบที่ทำให้ชุมชนมีความรู้ในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่า การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ทุกกิจกรรมควรมีส่วนร่วมจากชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน เพราะสิ่งนี้เป็นเหมือนภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมต่อการเจริญเติบโตของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางใน การอนุรักษ์ สืบทอดให้เกิดการพัฒนาการจัดการโดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มคุณค่า ให้แก่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสืบต่อไป

มนัญญา นวลศรี (บทคัดย่อ: 2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร โดยรวมนั้นพบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณ กิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับ พิพิธภัณฑ์ และมีผู้เข้าชมน้อย ส่วนแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ในด้านจุดมุ่งหมายและนโยบายที่ ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 6 ข้อคือ เพื่อให้เป็นแหล่งธำรงและสืบทอดคุณค่า เอกลักษณ์และมรดกของ

ชาติ เพื่อเป็นแหล่งแสดงวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยเฉพาะทาง เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย และนโยบายควรเกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 8 ข้อ คือ เพื่อมุ่งให้ประโยชน์ต่อชุมชน ควรมีแผนงานบริหารจัดการทั้งระยะสั้นและระยะยาว แผนงานระยะยาวควรเป็นแผนที่มีพื้นฐานมาจากนโยบายของชาติ แผนงานระยะสั้นควรเป็นแผนประจำปีที่สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย งบประมาณควรมาจากการสนับสนุนของรัฐบาลเป็นหลัก ให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรวางแผนโครงการตามลำดับความสำคัญ ด้านบุคลากรที่ได้รับฉันทามติมีจำนวน 7 ข้อ คือ มีความรู้ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีใจรักด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในระดับดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีจิตใจพร้อมให้บริการ ควรเป็นนักสื่อสารและนักถ่ายทอดที่ดี ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นอย่างดี ควรจัดให้ไปศึกษาดูงานด้านพิพิธภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศ ด้านกิจกรรมที่ได้รับฉันทามติมีจำนวน 6 ข้อ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ควรมีการจัดนิทรรศการทั้งถาวรและชั่วคราว ควรมีการจัดกิจกรรมภาคสนาม ควรมีกิจกรรมหลักที่เป็นจุดเด่นและควรมีการจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม ควรมีการจัดกิจกรรมตามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดหาสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ด้านการติดตามประเมินผลที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 7 ข้อ คือ ควรมีการติดตามประเมินผลทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนำผลการประเมินมาใช้ ควรตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลประกอบด้วยบุคคลภายในและภายนอก ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมิน ควรมีการวางมาตรฐานกำกับตรวจสอบเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพ มีการติดตามประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้านความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 5 ข้อ คือควรจัดให้เป็นวาระแห่งชาติ ควรรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ องค์กรท้องถิ่นควรมีบทบาทอย่างจริงจังในการดูแลพิพิธภัณฑ์ และควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยเฉพาะ

วรวิทย์ องค์กรุชรักษา (บทคัดย่อ: 2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง พิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านสิ่งดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์แบบผสมผสานระหว่างศิลปะท้องถิ่นและศิลปะสมัยใหม่ ประเภทของพิพิธภัณฑ์ที่ดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวต้องการไปเที่ยวชม 3 อันดับ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา โดยนักท่องเที่ยวต้องการพิพิธภัณฑ์ที่มีเนื้อหาในการจัดแสดงที่หลากหลาย ต้องการวิธีการนำเสนอการจัดแสดงคือ จัดแสดง จัดแสดงวัตถุที่จำลองมาสามารถจับและทดลองสิ่งของที่จัดแสดงได้ ต้องการมีเจ้าหน้าที่นำชม บรรยาย และสาธิต รวมทั้งต้องการให้มีการนำเสนอเนื้อหากว้างๆ และง่ายต่อความเข้าใจ ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจให้จัดขึ้นในพิพิธภัณฑ์ 3 อันดับ ได้แก่ นิทรรศการตามเทศกาลหรือช่วงเวลาสำคัญ กับกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหมุนเวียนจากพิพิธภัณฑ์อื่น และมีการแสดงการเล่นให้ชม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

ต้องการ 5 อันดับคือ มีห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอ มีสถานที่จอดรถสะดวกสบายปลอดภัย มีร้านอาหารหรือเครื่องดื่มและของว่าง มีสวนและบริเวณพักผ่อนที่ร่มรื่นสวยงาม และมีเก้าอี้หรือจุดพักผ่อนที่เพียงพอ กับมีที่ทิ้งขยะตามจุดต่างๆ เพียงพอ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ 5 อันดับคือ มีเจ้าหน้าที่บริการนำชมและให้ข้อมูลที่มีความชำนาญ มีเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับเนื้อหาที่จัดแสดงจำหน่าย มีห้องฉายภาพยนตร์หรือวิดีโอ มีคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์อื่น และมีห้องสมุดที่รวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จัดแสดง ในด้านความสะดวกในการเข้าถึงของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือในหมู่บ้าน ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ได้ง่ายและสะดวก 3 อันดับคือ การมีป้ายทางเข้าชัดเจนและป้ายบอกทางเป็นระยะๆ มีรถรับจ้างทั่วไปสามารถพาไปได้ และเส้นทางไปพิพิธภัณฑ์เป็นถนนหลวงสายหลัก ทั้งนี้สื่อที่นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารจากพิพิธภัณฑ์ได้ดีที่สุด 3 อันดับ คือ ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางการท่องเที่ยว วารสารและนิตยสาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สำหรับช่วงวันและเวลาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจที่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ช่วงเวลา 13.00-17.00 น.

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกำหนดวิธีวิจัย ตามลำดับดังนี้

3.1 ขั้นตอนในการวิจัย

- ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ออกแบบแบบสัมภาษณ์ สำหรับเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลางโดยสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ในอัตราร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการปรับแบบสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ทำหนังสือแนะนำตนเองและวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อใช้สำหรับขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ รวมทั้งประสานงานกับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- เก็บรวบรวม ประมวลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและจัดทำข้อเสนอแนะ
- ส่งหนังสือขอบคุณทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง ดังนี้
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

(พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวคัดเลือกจาก 15 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีผู้เดินทางศึกษาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก และมีการจัดแสดงนิทรรศการที่สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเป็นต้นแบบได้ดี ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาและเก็บข้อมูลวิจัยจากสถานที่ดังกล่าว)

- เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง
- นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ภาคกลาง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยแนวคำถามสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก แต่พยายามสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้ตอบผ่อนคลายและสามารถตอบคำถามได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structural Interview)แต่ได้กำหนดประเด็นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นที่ต้องการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ นอกจากนี้แนวคำถามที่สอบถาม จะอ้างอิงจากทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด หรือหลัก 7P's และแนวคิดวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาส หรือ SWOT Analysis โดยศึกษาหลักการเหล่านี้ และนำมาตั้งคำถามในด้านต่างๆ ว่าทางพิพิธภัณฑ์มีกลยุทธ์ในด้านเหล่านี้ครบถ้วนหรือไม่ มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนหรือมองเห็นวิกฤติ โอกาสของตัวเองหรือไม่ในแต่

ละครั้งในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตร่วมด้วย ความน่าเชื่อถือของแนวคำถามในการการสัมภาษณ์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดในขอบเขตการศึกษา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยต่าง ๆ และวิทยานิพนธ์ รวมไปถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดชุมชนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยว แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น บทความ เอกสาร หนังสือ วารสาร ข้อมูลจาก Web-site ต่างๆ โดยการเก็บรวบรวมจาก สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการตีความหมายของข้อมูลตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาค้นคว้าโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูล มาทำการวิเคราะห์และตรวจสอบหาข้อเท็จจริง โดยอิงจากหลัก 7P's ซึ่งจะทำให้ทราบหลักการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และสามารถเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ทางการตลาดของตัวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จากนั้นสรุปสาระที่ได้ ทำการสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูล การตีความต้องไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพื่อให้ได้ผลที่แท้จริง

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภาคกลาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภาคกลาง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภาคกลาง ผลการวิจัยมีดังนี้

	ด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ (Product)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	ผลิตภัณฑ์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทง มีความน่าสนใจและมีความโดดเด่นในตัวเองเป็นอย่างมาก เรื่องราววัฒนธรรมทวารวดีและต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นเรื่องราวเด่นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะแต่ชาวอุทงหรือชาวสุพรรณบุรีเท่านั้น แต่ยังมีเป็นเรื่องราวที่ทรงคุณค่าสำหรับประชาชนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากอาณาจักรทวารวดี ถือเป็นหนึ่งอาณาจักรสำคัญในดินแดนสุวรรณภูมิโบราณ นอกจากนี้ยังมี ความสำคัญต่อเหล่าพุทธศาสนิกชนที่สนใจเรื่องราวการเผยแพร่ศาสนาพุทธในประเทศไทย อีกด้วย อย่างพุทธศิลป์เก่าแก่ที่พบในเมืองอุทงโบราณ อันถือเป็นโบราณวัตถุทางศาสนาที่ สมบูรณ์ชิ้นเดียวในประเทศไทยได้แก่ ธรรมจักรศิลา ที่อายุราว 1,300-1,400 ปี นอกจากนี้ ยังมีโบราณวัตถุเด่นอื่นๆ ที่น่าสนใจและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปสำริดศิลปะทวารวดี แผ่นดินเผารูปพระอุ้มบาตรซึ่ง ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะของอินเดียที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย เหรียญกษาปณ์โบราณ ของชนชาติตะวันตกที่เข้ามาค้าขายในเมืองอุทงโบราณ ลูกปัดแก้วและลูกปัดหินโบราณ ลักษณะการให้บริการของพิพิธภัณฑสถาน เน้นการให้บริการทางการศึกษา ให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ นักศึกษาเพื่อทำรายงาน การทำวิจัย โดยวัตถุโบราณแต่ละชิ้นที่จัดแสดงนั้น จัดแสดงในตู้ โชว์พร้อมคำบรรยายที่มาของวัตถุ อายุ และแบบศิลปะ โดยมีคำบรรยายทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ ภายในพิพิธภัณฑสถานแบ่งการจัดแสดงออกเป็น อาคารจัดแสดงหมายเลข 1 จัดแสดง นิทรรศการถาวรเกี่ยวกับเมืองโบราณอุทงและวัฒนธรรมทวารวดี ประกอบด้วยห้องจัด แสดง “บรรพชนคนอุทง” จัดแสดงถึงพัฒนาการของเมืองโบราณอุทงตั้งแต่สมัยก่อน ประวัติศาสตร์ ประมาณ 3,000 ปีที่ผ่านมา กระทั่งเข้าสู่วัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเป็น วัฒนธรรมยุคแรกสุดสมัยประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยปรากฏหลักฐานทาง โบราณคดีแสดงให้เห็นว่าเมืองโบราณอุทงเป็นศูนย์กลางสำคัญแห่งแรกของวัฒนธรรม ดังกล่าว จัดแสดงโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ เช่น แผ่นดินเผาภาพพระภิกษุอุ้มบาตร ซึ่งเป็น โบราณวัตถุเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในประเทศไทย จารึกแผ่น ทองแดง เหรียญกษาปณ์โรมัน และเงินตราโบราณ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทาง การค้าระหว่างดินแดนตะวันตกกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีตพระพุทธรูป สำริด เครื่องประดับทองคำ ลูกปัดแบบต่างๆ

	ห้องจัดแสดง "อุ้ทองศรีทวารวดี" จัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองโบราณอุ้ทองในฐานะเมืองสำคัญของวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการค้าและศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนายุคแรกสุด อาคารจัดแสดงหมายเลข 2 จัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับดินแดนสุวรรณภูมิ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอุ้ทอง เส้นทางการค้าทางทะเล และเมืองโบราณอุ้ทองในฐานะศูนย์กลางของศาสนาพุทธ โดยแบ่งการจัดแสดงออกเป็นส่วนต่างๆ ส่วนที่ 1 เรื่อง "พัฒนาการทางประวัติศาสตร์บนพื้นแผ่นดินสุวรรณภูมิ" ส่วนที่ 2 เรื่อง "สุวรรณภูมิการค้าของโลกยุคโบราณ" ส่วนที่ 3 เรื่อง "อุ้ทองศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนา" อาคาร 3 เรือนลาวโซ่ง จำลองรูปแบบบ้านโบราณ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง ชชาติพันธุ์สำคัญที่อยู่ในเขตอำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอเมือง อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอบางปะม่า จังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ยังมีการนำชมและบรรยายในแต่ละห้องเป็นหมู่คณะ การชมวิถีทัศน์ สื่อมัลติมีเดีย ที่ห้องโสตทัศนศึกษา การศึกษาจากแบบจำลองบ้านไทยทรงดำ และการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ส่วนใหญ่ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์จะเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุ้ทอง ใช้เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวความเป็นมา หรือเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์วัฒนธรรมตามนโยบายการดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมขององค์กร หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีการให้บริการเพื่อการศึกษาค้นคว้าโดยการนำชมและบรรยายในแต่ละห้องเป็นหมู่คณะ แต่มีนิทรรศการกลางแจ้งบางส่วนคือเรือนไททรงดำ ที่อยู่ในสภาพเก่า ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมเรือนชาวไททรงดำให้ใหม่ สวยเด่นสง่างามอยู่อย่างสม่ำเสมอ การให้บริการนั้น ทางพิพิธภัณฑ์มีภัณฑารักษ์ในการแนะนำ อธิบายและพาเยี่ยมชมห้องจัดแสดงแต่ละห้อง โดยจะมีภัณฑารักษ์ประจำห้องที่ผู้เข้าชมสามารถสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้ หากในวันที่ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ไม่มากนัก เจ้าหน้าที่ประจำห้องก็จะนำชมห้องจัดแสดงพร้อมคำอธิบายความเป็นมาของโบราณวัตถุและวัตถุจัดแสดงอื่นๆ ภัณฑารักษ์ที่ประจำในแต่ละห้องจัดแสดงนั้น มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งจัดแสดงในระดับดี แต่ยังมีบางรายละเอียดที่ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน นอกจากนี้ ทางพิพิธภัณฑ์ยังมีบริการให้ยืมหนังสือคู่มือเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุ้ทอง เพื่อประกอบการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	ผลิตภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยาประกอบไปด้วย อาคารที่ 1 ชั้นล่าง จัดแสดงโบราณศิลปวัตถุที่ค้นพบจากการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างพ.ศ. 2400-2501 ได้แก่ เศียรพระพุทธรูปสำริดจากวัดธรรมิกราช ศิลปะอยุธยาอุ้ทอง 2 ร่วมสมัยกับหลวงพ่อดำ วัดพนัญญ์เชิง ชั้นบน ห้องวัดมหาธาตุ จัดแสดงพระบรมสารีริกธาตุและเครื่องประกอบพุทธบูชา ปลาหินหยกเขียนลายทอง สัญลักษณ์มงคลต่างๆ รวมถึงพระพิมพ์ดินทองและเงิน นอกจากนี้ยังจัดแสดงสกุลศิลปประดิษฐ์พระบรมสารีริกธาตุ พร้อมด้วยเครื่องสูง จากเจดีย์ศรีสุริโยทัย

	ชั้นบน ห้องวัดราชบูรณะ จัดแสดงพระพุทธรูป พระพิมพ์ทองคำ และเครื่องราชูปโภคทองคำ ที่ได้จากการจับกุมคนร้าย 2 คน จากจำนวน 30 คน โบราณวัตถุชิ้นสำคัญ คือ พระแสงขรรค์ชัยศรี เครื่องราชกกุธภัณฑ์จำลอง พระปรารค์ทองคำ และเจดีย์ทองคำที่ได้จากการขุดค้นทางโบราณคดีในกรุชั้น 3 ชั้นบน โถงกลาง จัดแสดงกลุ่มพระพิมพ์ที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะในปี 2501 และเป็นที่มาของรายได้ในการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ อาคารที่ 2 จัดแสดงโบราณศิลปวัตถุที่พบในกรุวัดราชบูรณะ และวัดมหาธาตุ อายุสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11 – 24 คือ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ลพบุรี ศรีวิชัย สุโขทัย อยุธยา เพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบจึงได้นำโบราณวัตถุชิ้นสำคัญมาจัดแสดงร่วม เช่น พระพุทธรูปประทับเหนือพนัสบดี พระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพิฆเนศ พระพุทธรูปสมัยเชียงแสน รัตนโกสินทร์ เพื่อความเข้าใจในความหลากหลายของศิลปะไทย อาคารที่ 3 อาคารนี้เป็นเรือนไทยที่สร้างเป็นหมู่เรือนไทยภาคกลางปลูกอยู่กลางคลองฉะไกรน้อย คลองโบราณสมัยอยุธยา ภายในเรือนไทยจัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยสมัยก่อน เช่น เตาเชิงกราน หม้อดินเผาสำหรับหุงต้ม กระจ่างชุตะกั่ว เครื่องจักสานต่างๆ ได้แก่ ตะกร้า กระจาด และเครื่องจับสัตว์น้ำ แสดงถึงภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทยที่สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมดุล
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระมหากษัตริย์องค์ที่ 27 แห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงโปรดฯ ให้สร้างขึ้น ณ เมืองลพบุรี โดยช่างชาวฝรั่งเศสและอิตาลี ใช้สำหรับเป็นที่ประทับพักพระอิริยาบถ ล่าสัตว์ ออกว่าราชการ และต้อนรับแขกเมือง เป็นพระราชวังโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมแสดงถึงความรุ่งเรืองสูงสุดสมัยหนึ่งของเมืองลพบุรี ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พื้นที่ภายในพระราชวังแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตพระราชฐานชั้นนอก เขตพระราชฐานชั้นกลาง และเขตพระราชฐานชั้นใน มีพระที่นั่งและสิ่งก่อสร้างดังนี้ เขตพระราชฐานชั้นนอก มีสิ่งก่อสร้าง 5 หลัง คือ -อ่างเก็บน้ำประปา เป็นที่เก็บน้ำใช้ภายในพระราชวัง เก็บน้ำที่ไหลจากอ่างซับเหล็กตามท่อดินเผามายังพระราชวัง และส่งต่อไปใช้ตามตึกต่างๆ -สิบสองห้องพระคลัง สันนิษฐานว่าเป็นพระคลังเก็บสินค้าหรือสิ่งของเพื่อใช้ในราชการ -ตึกเลี้ยงรับรองแขกเมือง เป็นสถานที่เลี้ยงต้อนรับคณะราชทูตต่างประเทศ ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงโปรดพระราชทานเลี้ยงแก่คณะราชทูตเซอร์วาเลีย เดอ โชมองต์ จากประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ.2228 -ตึกพระเจ้าเหา สันนิษฐานว่าเป็นหอพระประจำพระราชวัง ชื่อพระเจ้าเหา หมายถึงพระพุทธรูปเก่าแก่สำคัญที่ประดิษฐานอยู่ภายในตึกนี้ -โรงช้างหลวง เป็นที่อยู่ของช้างพระที่นั่งของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและเจ้านายสำหรับใช้ในราชการเสด็จประพาสป่าล่าสัตว์และที่พักของควาญช้างและผู้ดูแลช้าง เขตพระราชฐานชั้นกลาง มีสิ่งก่อสร้าง 2 หลัง คือ -พระที่นั่งจันทร์พิศาล เป็นที่ประทับออกว่าราชการแผ่นดินและประชุมองคมนตรี -พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญาปราสาท เป็นที่เสด็จออกต้อนรับคณะราชทูตต่างประเทศ

	เขตพระราชฐานชั้นใน มีสิ่งก่อสร้าง 1 หลัง คือ -พระที่นั่งสุทธาสวรรค์ เป็นที่ประทับส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในปัจจุบันจะเห็นฐานอาคารขนาดใหญ่ มีเกยสำหรับทรงเสลี่ยงหรือทรงม้า สภาพเดิมถูกบันทึกว่า มุงหลังคาด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง มีกำแพงแก้วล้อมรอบ มีสระน้ำ 4 สระ มีเขาจำลองและปลูกพันธุ์ไม้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้สร้างหมู่พระที่นั่งและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใหม่เพิ่มขึ้นดังนี้ เขตพระราชฐานชั้นกลาง มีสิ่งก่อสร้าง 2 หลัง คือ -หมู่พระนั่งพิฆานมงกุฎ เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย พระที่นั่งไชยศาสตรากร พระที่นั่งอักษรศาสตราคม พระที่นั่งสุทธีวินิจฉัย ห้องเสวยพระกระยาหาร ห้องพระบรรทม -ทิมดาบ เป็นที่พักของทหารรักษาการณ์พระราชวัง เขตพระราชฐานชั้นใน มีสิ่งก่อสร้าง คือ ตึกพระประเทียบ เป็นโรงครัวและศาลาเชิญเครื่องเสวย ใช้เป็นที่พักของข้าราชการบริพารฝ่ายในของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จัดแสดงศิลปะโบราณวัตถุภายในพื้นที่ 3 อาคาร คือ 1.พระที่นั่งจันทรพิศาล สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เดิมใช้เป็นท้องพระโรงสำหรับประชุมเสนาบดี หลังจากถูกทิ้งร้างไป พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์พระที่นั่งขึ้น ใช้เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการถาวร แสดงภาพประวัติศาสตร์ และโบราณวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช 2.พระที่นั่งพิฆานมงกุฎ เป็นตึก 3 ชั้น สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใช้เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับพัฒนาการเมืองลพบุรี ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยปัจจุบัน ดังนี้ - ชั้นที่ 1 จัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่บอกเล่าเรื่องราวเมืองลพบุรีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (ราว 3,500 ปี ที่แล้ว) ต่อเนื่องมาจนถึงวัฒนธรรมทวารวดี - ชั้นที่ 2 จัดแสดงนิทรรศการลำดับพัฒนาการเมืองลพบุรีเป็นเรื่องราวต่อเนื่องจากชั้นที่ 1 ต่อจากช่วงวัฒนธรรมทวารวดี เข้าสู่ช่วงความเจริญของวัฒนธรรมอิทธิพลศิลปะเขมรในประเทศไทย แสดงศิลปวัตถุและโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น ทับหลัง พระพุทธรูปนาคปรก และเทวรูปต่างๆ ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยอยุธยา จัดแสดงงานศิลปกรรมและงานช่างในสมัยอยุธยา เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ - ชั้น 3 เดิมเป็นห้องบรรทมของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดแสดงเหมือนครั้งที่ยังประทับอยู่ มีพระแท่นบรรทม ฉลองพระองค์ พระบรมฉายาสาทิสลักษณ์ พระสาทิสลักษณ์ เหรียญเงินต่างๆ เครื่องแก้ว เครื่องประกอบโต๊ะพระกระยาหารที่มีตราประจำพระองค์(มงกุฎ) เป็นต้น 3.หมู่ตึกพระประเทียบ เดิมเป็นที่ประทับและที่พักของเจ้านายฝ่ายในและข้าราชการบริพารฝ่ายใน ใช้เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการถาวรและใช้เป็นพื้นที่เกี่ยวข้องกับงานนิพิพิธภัณฑฯ ปัจจุบันจัดนิทรรศการวิถีชีวิตภาคกลาง และนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันพิพิธภัณฑฯไทยเกี่ยวกับวิถีชีวิตพื้นบ้านลพบุรีใช้ชื่อว่า วิถี ผู้คน ตัวตน คนลพบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	ทางพิพิธภัณฑ์มีภัณฑารักษ์ในการแนะนำ อธิบายและพาเยี่ยมชมห้องจัดแสดงแต่ละห้อง โดยจะมีภัณฑารักษ์ประจำห้องที่ผู้เข้าชมสามารถสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	พิพิธภัณฑ์ที่เก็บรักษาศิลปวัตถุในสมัยทวารวดีที่น่าจะครบครันมากที่สุด เพราะอยู่ทางน่าจะ เป็นเมืองท่าที่มั่งคั่งมากจากเส้นทางการค้าทางบกผ่านเมืองทวายข้ามเทือกเขาตะนาวศรีมา ก่อน ก่อนที่ต่อมาจะมีสำเภจากจีนเข้ามาแลกเปลี่ยนสินค้าจากฝั่งอ่าวไทย รวมถึงเส้นทาง น้ำที่ลึกขึ้นไปถึงเมืองนครสวรรค์ มีของที่มีเพียงชิ้นเดียวที่พบในปัจจุบัน คือธรรมจักรพร้อม ฐานกว้างหมอบประกอบกันแบบสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีภาพดินเผารูปพระอุ้มบาตรที่ถือว่า เป็นศิลปะในพุทธศาสนาที่เก่าที่สุดที่พบในประเทศไทย หากสนใจศึกษาเรื่องราวทวารวดี สถานที่แห่งนี้เป็นทางเลือกที่ไม่ควรมองข้าม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	เป็นพิพิธภัณฑ์ที่น่าสนใจมาก เหมาะกับประชาชนและนิสิต นักศึกษา รวมทั้งผู้ที่สนใจหา ความรู้ ควรได้มาเห็นและชมสถานที่และคุณจะได้หลงใหลไปกับที่แห่งนี้ ต้องลองมาดูกันสัก ครั้งหนึ่งแล้วคุณจะติดใจ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	มีสาระและประโยชน์มาก เหมาะแก่การเรียนรู้ ถ้าใครได้มาชมก็จะรู้สึกชอบ ซึ่งเหมาะกับ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ควรได้มาสักครั้ง และจะได้พบเจอประสบการณ์ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ มากๆ พิพิธภัณฑ์ไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	มีภัณฑารักษ์ในการแนะนำ อธิบายและพาเยี่ยมชม ทำให้เข้าใจได้มากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	มาแล้วกลับมาอีกครั้ง เพราะมาครั้งแรกยังเหมือนไม่เต็มอิ่มในการเยี่ยมชม เพราะจำกัด ด้วยเวลาและจำนวนคน อยากมาแบบมีเวลาเยอะๆ เพราะจัดแสดงของไว้เยอะมาก บางอย่างทรงคุณค่าทั้งในค่าของอดีต บางชิ้นมีคุณค่าทางวัฒนธรรม และราคา ของบางชิ้นไม่สามารถประเมินราคาได้ เพราะมูลค่ามีมากมาย จึงต้องกลับมาอีกครั้ง
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	มีบางรายละเอียดที่ป้ายไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน ต้องให้เจ้าหน้าที่ช่วยอธิบาย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	ภัณฑารักษ์ประจำห้องที่ผู้เข้าชมสามารถสอบถามข้อมูลต่างๆ อาจจะดูแลไม่ทั่วถึงเวลาที่มีผู้ เข้าชมจำนวนมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ชุดกรูว์ตราชบรูณะที่มีการพบเครื่องทองเป็นจำนวน เกิดเป็นความตื่นตัวในการเก็บรักษาโบราณวัตถุ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากเดิมที่ เคยเก็บรักษาไว้ที่พระราชวังจันทร์เกษม ดังนั้นของเก็บรักษาไว้ที่เป็นของสำคัญคือ พระพุทธรูปและเครื่องทองที่ตามกลับมาได้จากคนร้ายที่ลักลอบชุดกรูว์ตราชบรูณะและวัด มหาธาตุ ทำให้เห็นถึงเพียงเศษเสี้ยวของความร่ำรวยมั่งคั่งของอาณาจักรอยุธยา นอกจากนี้ ยังเก็บรักษาเศียรพระธรรมมิกราช เศียรพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นในสมัยก่อน อยุธยา เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเท่าที่เคยมาเพียงแห่งเดียวที่ห้ามถ่ายภาพภายใน อาคารเฉพาะ ส่วนภาพที่จะลงไปนั้นได้รับการขอเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามห้องเก็บ เครื่องทองนั้นก็ยังไม่ห้ามถ่ายอย่างเด็ดขาด ซึ่งน่าประหลาดที่เครื่องทองบางส่วนนั้นได้นำมา จัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร ซึ่งไม่ได้ห้ามการถ่ายภาพแต่อย่างใด ถ้าอยาก ได้ภาพเครื่องทองวัดราชนูณะ ต้องรอให้มีการขอยืมมาจัดนิทรรศการพิเศษที่กรุงเทพฯ สถานเดียว
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	ข้อมูลบางอย่างเข้าใจได้ยาก จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ช่วยอธิบาย ยังไม่มีพื้นฐานเรื่องศิลปะ ยังไม่เข้าใจ

ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดวางวัตถุจัดแสดงได้อย่างดีมาก ทั้งตำแหน่งการจัดวาง การจัดแสง ทำให้วัตถุมีความน่าสนใจขึ้นมากที่สุด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	สถานที่สวยมาก มีอาคาร โบราณสถาน โบราณวัตถุมากมาย ตั้งแต่สมัยทวารวดี-ร.4 และมีอาคารที่แสดงวิถีชีวิตคนลพบุรีด้วย น่าสนใจมาก เดินทางสะดวกอยู่ในตัวเมือง

	ด้านราคา (Price)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร คือ ชาวไทยเก็บคนละ 30 บาท ส่วนชาวต่างชาติเก็บคนละ 150 บาท สาเหตุที่เก็บชาวต่างชาติมากกว่าคนไทยเนื่องจากชาวไทยได้ชำระภาษีให้รัฐบาล และได้นำภาษีส่วนหนึ่งมาบำรุงพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์จึงทำให้จ่ายถูกกว่าชาวต่างชาติ และอีกกรณีหนึ่งคือ โบราณวัตถุ ถือว่าเป็นสมบัติของชาวไทยทุกคนที่ต้องช่วยกันรักษาหวงแหน ชาวไทยจึงต้องจ่ายค่าเข้าชมแตกต่างจากชาวต่างชาติ การเข้าชมเป็นหมู่ นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุ นักบวช ไม่คิดค่าเข้าชม หรือผู้เข้ามาเพื่อการศึกษา เขียนรายงานไม่เสียค่าเข้าชม แต่ต้องลงทะเบียนกับพิพิธภัณฑ์ การบรรยายและการใช้ข้อมูลเพิ่มเติม ไม่คิดมูลค่า การตั้งราคาค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร คือ ยกเว้นค่าเข้าชมแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุและนักบวชที่มาเป็นหมู่คณะและทำหนังสือติดต่อก่อนล่วงหน้าเพื่อขอยกเว้นค่าเข้าชม ทำให้พิพิธภัณฑ์มีรายได้น้อยกว่าปกติจึงมีงบประมาณในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไม่เพียงพอ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร ชาวไทย 30 บาท ชาวต่างชาติ 150 บาท ยกเว้นนักเรียน/นักศึกษาในเครื่องบิน, พระภิกษุ สามเณรและนักบวชในศาสนาต่างๆ และผู้สูงอายุ เกิน 60 ปี เข้าชมฟรี
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	ราคามาตรฐานที่กำหนดไว้
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	ชาวต่างชาติเก็บราคาค่อนข้างน้อยเกินไป ควรเก็บให้แพงกว่านี้
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	ฟรีทุกวัยจะดีมาก แต่พิพิธภัณฑ์อาจจะไม่มีรายได้ ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการลงทุนสร้างสถาบันการเรียนรู้เพื่อประชาชน เพื่อทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มากขึ้นกว่าเดิม พิพิธภัณฑ์จะมีชีวิตชีวมามากกว่าเดิม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	ไม่เก็บค่าเข้าชม แต่คนไทยก็ไม่ค่อยสนใจเข้าชม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุ ไม่เสียค่าเข้าชม แต่ถ้าเข้าฟรีทุกคนน่าจะเป็นเรื่องที่ดี กระตุ้นให้คนเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	ค่าเข้าชมในราคานี้ นับว่าดีมาก แต่อาจจะน้อยไปในการนำไปพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้น่าสนใจหรือลงทุนพัฒนาสิ่งอื่นๆ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	การเก็บค่าเข้าชมไม่แพง ยินดีจ่าย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	ถ้าเข้าฟรีทุกคนน่าจะเป็นเรื่องดี กระตุ้นให้คนเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่ที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร

ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	ค่าเข้าชมในราคานี้ คือไม่แพง แต่อาจจะน้อยไปสำหรับรายได้ในการนำไปพัฒนาพิพิธภัณฑ์ ให้น่าสนใจ หรือลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีอื่นๆ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	ไม่เก็บค่าเข้าชม แต่คนไทยก็ไม่ค่อยสนใจเข้าชมกันเท่าไร

	ด้านทำเลที่ตั้ง (Place)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	อำเภออุทงเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี มีหน่วยงานและสถานที่ราชการเพียงแห่งเดียวคือ ที่ว่าการอำเภออุทง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ก็เป็นหน่วยงานราชการ จึงจำเป็นต้องตั้งอยู่ในเขตของที่ว่าการอำเภออุทง ที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทง ถือว่าอยู่จุดศูนย์กลางของอำเภออุทง แต่พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในเขตที่ทำการอำเภออุทง ประกอบกับต้นไม้ใหญ่ที่บังตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ ทำให้ตัวอาคารไม่โดดเด่นผู้คนส่วนใหญ่คิดว่าเป็นสถานที่ทำงานของข้าราชการในอำเภออุทง ป้ายหน้าพิพิธภัณฑ์มีขนาดเล็กทำให้ประชาชนไม่เห็น ควรสร้างจุดเด่นด้วยการทาสีใหม่หรือสร้างป้ายบอกทางและป้ายทางเข้าให้มีขนาดใหญ่ขึ้นมาเพื่อให้เกิดความชัดเจน สร้างความแตกต่าง หรือทำทางเชื่อมระหว่างตัวที่ว่าการอำเภออุทงกับอาคารพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้สะดวกขึ้น ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 เลี้ยวซ้ายเข้าเส้น 357 (ก่อนถึงตัวเมืองสุพรรณ) ประมาณ 10 กม. ให้เลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาลัยแมน (321) จากนั้นไปตามทางประมาณ 21 กม. มุ่งหน้า อ.อุทง ให้เลี้ยวซ้ายพิพิธภัณฑ์จะอยู่ฝั่งขวา
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	การเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ รถยนต์ส่วนตัว จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง ใช้ทางหลวงถนนพหลโยธิน ผ่านประตูน้ำพระอินทร์ แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวง เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรถไฟ สามารถใช้บริการรถไฟโดยสารที่มีปลายทางสู่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบริการทุกวัน โดยขบวนรถไฟจะผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนครศรีอยุธยา รถโดยสารประจำทาง มีบริการรถโดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกวัน วันละหลายเที่ยว จากสถานีขนส่งหมอชิต ถนนกำแพงเพชร 2 รถตู้โดยสาร จากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	การเดินทางมาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์สามารถเดินทางได้ดังนี้ โดยรถยนต์ จากกรุงเทพฯ ไปตามถนนพหลโยธิน เส้นทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านจังหวัดสระบุรี อำเภอพระพุทธบาท เข้าสู่จังหวัดลพบุรี โดยรถประจำทาง มีรถโดยสารธรรมดาและปรับอากาศ สายกรุงเทพฯ-ลพบุรี ออกจากสถานีขนส่งจตุจักร(หมอชิต 2) ทุกวัน วันละหลายเที่ยว ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง โดยรถไฟ มีบริการรถไฟออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพ(หัวลำโพง) ไปยังจังหวัดลพบุรี ทุกวัน รถตู้ มีรถตู้สายกรุงเทพฯ-ลพบุรี ออกจากกรุงเทพฯ ทุกวัน มี 2 คิว คือ - อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ หน้าโรงพยาบาลราชวิถี ปลายทางหน้าสถานีรถไฟลพบุรี

	- อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ บริเวณใต้ทางด่วน ปลายทางพระปรางค์สามยอด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	ตั้งอยู่ศูนย์กลางของอำเภอ แต่ไกลจากจังหวัด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	ศูนย์กลางของจังหวัด เดินทางสะดวก สามารถเดินทางไปจากกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) นั่งรถไฟฟรี มาลงสถานีลพบุรี แล้วเดินก็ได้ครับ หรือนั่งวินมอเตอร์ไซด์ก็ได้ครับ ตลอดเส้นทางมีโบราณสถานมากมายให้ชม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ โดยเฉพาะรถไฟ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ แต่ที่จอดรถหายได้ยาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	ตั้งอยู่ศูนย์กลางของจังหวัด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ แต่รถส่วนตัวค่อนข้างดีกว่า
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	เดินทางสะดวกระดับหนึ่ง ค่อนข้างไกลจากตัวจังหวัด รอรถนานหากมาโดยรถตู้
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	ถือว่าอยู่จุดศูนย์กลางของอำเภอ สถานที่หาได้ง่าย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ ทั้งรถตู้ รถไฟ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ ทั้งรถตู้ รถไฟ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	เดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ ทั้งรถตู้ รถไฟ

	ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	พบว่ามีการจัดทำหนังสือ แผ่นพับ โบชัวร์ และมีระบบข้อมูลข่าวสารโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จัดทำโดยกรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม สนับสนุนโดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ให้สำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี ช่วยในการประชาสัมพันธ์ ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี จะมีงานใหญ่ระดับจังหวัด จัดงานวันขึ้นปีใหม่ของชาวไทยทรงดำ ซึ่งเป็นชาติพันธุ์สำคัญชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในอำเภออุททอง นับเป็นงานใหญ่ที่ทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททองจัด และถือเป็นการโปรโมทพิพิธภัณฑสถานไปในตัว สำหรับเว็บไซต์นั้น ทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททองไม่มีเว็บไซต์เป็นของตัวเอง แต่จะมีรายชื่อปรากฏในเว็บไซต์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่ทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททองยังมีเฟซบุ๊กสำหรับใช้สื่อสารกับประชาชนทั่วไป ส่วนมากเป็นการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของทางพิพิธภัณฑสถาน หรือ เผยแพร่สื่อที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททอง หรือวัฒนธรรมอุททอง-ทวารวดี หรือแม้แต่การที่มีคณะเข้ามาชมพิพิธภัณฑสถาน ทางเจ้าหน้าที่ก็เผยแพร่ด้วยการลงรูปถ่ายของคณะที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น ด้านส่งเสริมการตลาด พบว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททองจัดกิจกรรมหลายกิจกรรมในระหว่างปีเช่น ปีใหม่ของชาวไทยทรงดำ เป็นต้น ทำให้ขาดงบประมาณในการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ควรมีการโฆษณาให้ทันยุคทันสมัย สามารถกระทำได้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มาก ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ การเปิดเฟซบุ๊กของตัวเอง นับว่าเป็นการส่งเสริมทางการตลาดที่ไม่ต้องใช้งบประมาณ และสามารถสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง จะเห็นว่า การลงข้อมูลในเฟซบุ๊กของ

	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทธรณ์ มีความเคลื่อนไหวอยู่เรื่อยๆ และมีลักษณะแบบกึ่งทางการ ให้บรรยากาศความเป็นกันเองแก่ผู้เข้าชมในเฟซบุ๊ก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	มีการจัดทำหนังสือ แผ่นพับ โบรชัวร์ และมีระบบข้อมูลข่าวสารโดยผ่านเครือข่ายออนไลน์
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	เจ้าหน้าที่เผยแพร่ด้วยการลงรูปถ่ายของคณะที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งแต่ละวันมีมากเป็นปกติ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	ควรมีกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	ควรร่วมกับ Museum Pass เพื่อกระตุ้นให้คนเข้าชมหรือรู้จักมากขึ้นกว่าเดิม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	ควรจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้สร้างสรรค์เดือนละครั้งน่าจะเป็นเรื่องที่ดี อาจจะเป็นกลุ่มเยาวชนก่อนเบื้องต้นร่วมกับโรงเรียนในท้องถิ่น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	น่าจะมีกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	ควรเผยแพร่กิจกรรมหรือการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น อาจจะเป็นคลิปนำชม หรือโบราณวัตถุที่น่าสนใจ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	ควรร่วมกับ Museum Pass เพื่อกระตุ้นให้คนเข้าชมหรือรู้จักมากขึ้นกว่าเดิม แต่อาจจะทำได้ยาก เพราะยังไม่เคยเห็นพิพิธภัณฑ์ที่สังกัดกรมศิลปากรเข้าร่วมกิจกรรมนี้เลย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	จากละครดงบุปผาเพลินนิวาสนาที่ผ่านมา ควรนำเสนอว่าพิพิธภัณฑ์นี้เป็นที่ใช้ถ่ายทำละคร ที่สมมติเป็นห้องเรียน โดยเชื่อมโยงเรื่องราวดึงดูดผู้คนให้มาเข้าชม น่าจะมีกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	ควรมีกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	ควรร่วมกับ Museum Pass
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	พิพิธภัณฑ์มีเฟซบุ๊กสำหรับใช้สื่อสารกับประชาชนทั่วไป ส่วนมากเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางพิพิธภัณฑ์ การเข้าชมจากคณะต่างๆ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	ยังไม่เห็นการส่งเสริมการตลาดแต่อย่างใด
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	สถานที่สามารถจัดกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น จากละครดงบุปผาเพลินนิวาสนาเชื่อมโยงเรื่องราวจากละคร ดึงดูดผู้คนให้มาเข้าชมสถานที่แห่งนี้ว่ามีความสำคัญในสมัยสมเด็จพระนารายณ์อย่างไร

	ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ การคัดเลือกพนักงานข้าราชการ สอบบรรจุจากส่วนกลาง ลูกจ้างประจำ สอบคัดเลือกและลูกจ้างชั่วคราว โดยการสอบสัมภาษณ์ มีการจัดสัมมนาระหว่างหน่วยงาน โดยมีเจ้าหน้าที่จากต่างประเทศมาช่วยอบรมด้านภาษาอังกฤษ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จัดกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ พนักงานพบว่าบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ ควรอบรมภาษาต่างประเทศ หรือจัดอบรมวิทยากรนำชม รวมทั้งอบรมมัคคุเทศก์ นอกจากนี้ ควรจัดอบรมความรู้ประวัติศาสตร์เพิ่มเติม ทั้งประวัติศาสตร์ทวารวดี และประวัติศาสตร์ของอารยธรรมใกล้เคียง เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับเมืองอุทธรณ์ โบราณ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจมากขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง มีการจัดอบรมความรู้ประวัติศาสตร์เพิ่มเติม ทั้งประวัติศาสตร์อยุธยา
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	บุคลากรอธิบายข้อมูลได้ดีมาก ตั้งใจทำงานดี บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ ควรอบรมภาษาต่างประเทศในการนำชมเพิ่มเติม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	เจ้าหน้าที่บริการดี ให้ข้อมูลดีมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อาจจะดูเหนื่อยถ้าเวลาที่มีคณะเข้าชมจำนวนมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	เจ้าหน้าที่บริการไม่ทั่วถึง เวลามีคนเข้าชมจำนวนมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ข้อมูลดีมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถให้ข้อมูลได้ดีมากเวลาไม่เข้าใจ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	เจ้าหน้าที่บริการไม่ทั่วถึง เวลามีคนเข้าชมจำนวนมาก
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	เจ้าหน้าที่บริการดีมาก ยิ้มแย้มแจ่มใส
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้คำแนะนำเวลาที่มีคำถามได้ดี
ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	เจ้าหน้าที่บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เปลี่ยนจากเดิมมากอาจเพราะการวิจารณ์ผ่านสังคมออนไลน์
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	เจ้าหน้าที่บริการไม่ทั่วถึง เวลามีคนเข้าชมจำนวนมาก ทำให้สอบถามอะไรไม่ได้เลย

	ด้านการสร้างและลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	พิพิธภัณฑ์ขาดความโดดเด่น ควรสร้างบรรยากาศแบบโบราณย้อนยุค พัฒนาสาธารณูปโภค มีการปรับปรุงระบบแสง สี เสียงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์นั้น ตัวอาคารซึ่งเป็นอาคารสองชั้น แต่ก็ยังมีทางลาดสำหรับผู้พิการ และทางเชื่อมระหว่างตึก ในขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างยังบกพร่อง เช่น ห้องน้ำ หรือป้ายทางเข้าตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ชัดเจน ไม่มีป้ายสำหรับการจอดรถ เป็นต้น
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดวางวัตถุจัดแสดงได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งตำแหน่งการจัดวาง การจัดแสง ทำให้วัตถุมีความน่าสนใจขึ้นมากทีเดียว
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	มีบริการรถเข็นสำหรับผู้สูงอายุ, ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ณ จุดจำหน่ายบัตรด้านหน้า มีลานจอดรถ อาคารมีสภาพเก่าตามกาลเวลา ควรปรับปรุงการจัดแสดงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	ควรปรับปรุงระบบแสง สี เสียงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	อาคารค่อนข้างเก่า
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	ควรปรับปรุงระบบแสง สี เสียงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	ควรปรับปรุงระบบแสง สี เสียงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	อาคารค่อนข้างเก่า ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	ควรปรับปรุงระบบแสง สี เสียงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย
ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	อาคารค่อนข้างเก่า
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย

	ด้านกระบวนการ (Process)
ผู้ให้สัมภาษณ์ 1	การเข้าชมเป็นหมู่คณะ จะได้รับการติดต่อล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม แต่ในกรณีไม่ได้แจ้งล่วงหน้า อาจจะไม่มีการนำชมในบางครั้ง การเข้าชมเป็นครอบครัว สามารถติดต่อสอบถามและจ่ายค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ที่หน้าประตูได้เลย โดยยกเว้นสำหรับเด็ก ผู้สูงอายุ นักบวช นักเรียน นักศึกษา การเข้าชมเป็นหมู่คณะและการขอยกเว้นค่าเข้าชมควรติดต่อล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม หากมีจำนวนมากมีการจัดแบ่งกลุ่มย่อยในการเข้าห้องโสตทัศนศึกษาและนำชม ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการนำชมสื่อต่าง ๆ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 2	การเข้าชมเป็นหมู่คณะ ต้องติดต่อล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชมการเข้าชม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 3	การเข้าชมเป็นหมู่คณะและการขอยกเว้นค่าเข้าชมควรติดต่อล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 4	มีคณะนักเรียนหลายคน วิทยากรอยู่ไกลฟังไม่ค่อยได้ยิน ทำให้การชมไม่ได้รรถรสเท่าไร
ผู้ให้สัมภาษณ์ 5	สามารถเดินชมได้ตามต้องการ เดินตามฟังเจ้าหน้าที่บรรยายจะได้ข้อมูลมากกว่าชมด้วยตนเอง ไม่เข้าใจก็สามารถถามได้ทันที
ผู้ให้สัมภาษณ์ 6	สิ่งของที่จัดแสดงนั้นมีมากมาย แต่ข้อดีที่เราไม่จำเป็นต้องถ่ายภาพให้เสียเวลาก็ได้เพราะมีหนังสือนำชมที่มีมืออาชีพเป็นผู้ทำหน้าที่แทนเราได้ในราคาที่ไม่แพง
ผู้ให้สัมภาษณ์ 7	ติดต่อสะดวก รวดเร็ว บริการดี
ผู้ให้สัมภาษณ์ 8	อาคารจัดแสดงหลายที่ ไม่รู้ว่าจะต้องไปชมตรงส่วนไหนก่อน ควรมีการแนะนำการเดินทาง
ผู้ให้สัมภาษณ์ 9	การมาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก เจ้าหน้าที่อาจดูแลไม่ทั่วถึงเรื่องกฎระเบียบการเข้าชม
ผู้ให้สัมภาษณ์ 10	เดินชมง่าย เพราะอาคารแค่สองชั้น ไม่สับสนว่าสิ่งใดต้องชมก่อนหรือชมหลัง
ผู้ให้สัมภาษณ์ 11	เดินดูด้วยตนเองง่ายสะดวก เพราะมีคู่มือที่ดีมากของทางพิพิธภัณฑ์
ผู้ให้สัมภาษณ์ 12	การมาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก เจ้าหน้าที่อาจดูแลไม่ทั่วถึงเรื่องกฎระเบียบ อาจจะมีบางคนแอบสัมผัสหรือทำท่าทางไม่เหมาะสมเวลาถ่ายรูปกับโบราณวัตถุ
ผู้ให้สัมภาษณ์ 13	การเดินตามฟังเจ้าหน้าที่บรรยายจะได้ข้อมูลมากกว่าชมด้วยตนเอง แต่จะไม่ค่อยได้ยินเวลาฟังพร้อมคณะนักเรียนนักศึกษา
ผู้ให้สัมภาษณ์ 14	เดินตามเส้นทางที่กำหนดไว้ จะช่วยให้ไม่สับสน
ผู้ให้สัมภาษณ์ 15	ควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อมีการบอกกล่าวทำความเข้าใจในขั้นตอน กฎ ระเบียบต่างๆ ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลางการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกรูปแบบและวิธีการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะคือ มีการสัมภาษณ์ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และประเด็นปัญหา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เริ่มต้นด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาด 7 P's โดยผู้วิจัยเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสามแห่งและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ท่าน สนทนาสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการและผลิตภัณฑ์ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาสรุปผ่านแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาด 7Ps

ด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง ตัวผลิตภัณฑ์ หรือโบราณวัตถุ มีความน่าสนใจและมีความโดดเด่นในตัวเองอยู่แล้ว ลักษณะการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ เน้นการให้บริการทางการศึกษาให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ นักศึกษาเพื่อทำรายงาน การทำวิจัย โดยการนำชมและบรรยายในแต่ละห้องเป็นหมู่คณะ การชมวีดิทัศน์ สื่อมัลติมีเดีย ที่ห้องโสตทัศนศึกษา

ด้านราคา พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง การเก็บค่าเข้าชมและใช้สถานที่เป็นไปตามระเบียบของกรมศิลปากร คือ ชาวไทย เก็บคนละ 30บาท ส่วนชาวต่างชาติ เก็บคนละ 150 บาท สาเหตุที่เก็บชาวต่างชาติมากกว่าคนไทย เนื่องจากชาวไทยได้ชำระภาษีให้รัฐบาล และได้นำภาษีส่วนหนึ่งมาบำรุงพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ จึงทำให้จ่ายถูกกว่าชาวต่างชาติ และอีกกรณีหนึ่งคือ โบราณวัตถุ ถือว่าเป็นสมบัติของชาวไทยทุกคน ที่ต้องช่วยกันรักษาหวงแหน ชาวไทยจึงต้องจ่ายค่าเข้าชมแตกต่างจากชาวต่างชาติ

ด้านทำเลที่ตั้ง พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่งเดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัว การขนส่งสาธารณะ ถือว่าอยู่จุดศูนย์กลางของอำเภอและจังหวัด สถานที่หาได้ง่าย

ด้านส่งเสริมการตลาด พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง มีการจัดทำหนังสือ แผ่นพับ โบชัวร์ และมีระบบข้อมูลข่าวสารโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จัดทำโดยกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม มีการเปิดเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นอีกวิธีสื่อสารข้อมูลของพิพิธภัณฑ์แก่กลุ่มเป้าหมายโดยตรง

ด้านบุคคล หรือพนักงาน พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง มีบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีการตั้งใจทำงานดี บริการดี ยิ้มแย้มแจ่มใส บางครั้งเจ้าหน้าที่บริการไม่ทั่วถึง เวลามีคนเข้าชมจำนวนมาก เจ้าหน้าที่บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ ควรอบรมภาษาต่างประเทศในการนำชมเพิ่มเติม

ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง อาคารค่อนข้างเก่า ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัย สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างยังบกพร่อง เช่น ห้องน้ำ หรือ ป้ายทางเข้าตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ชัดเจน ไม่มีป้ายสำหรับการจอดรถ เป็นต้น

ด้านกระบวนการ พบว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั้งสามแห่ง การเข้าชมเป็นหมู่คณะมักจะได้รับการติดต่อล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดวิทยากรนำชม แต่ในกรณีไม่ได้แจ้งล่วงหน้า อาจจะไม่มีการนำชมในบางครั้ง และการมาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก เจ้าหน้าที่อาจดูแลไม่ทั่วถึงเรื่องกฎระเบียบ อาจจะมีบางคนแอบสัมผัสหรือทำท่าทางไม่เหมาะสมเวลาถ่ายรูปกับโบราณวัตถุ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า น่าจะจัดกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น ควรมิกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น ควรจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้สร้างสรรค์เดือนละครั้ง อาจจะเป็นกลุ่มเยาวชนก่อนเบื้องต้นร่วมกับโรงเรียนในท้องถิ่น ควรร่วมกับ Museum Pass เพื่อกระตุ้นให้คนเข้าชมหรือรู้จักมากขึ้นกว่าเดิม บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ ควรอบรมภาษาต่างประเทศในการนำชมเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญญา นวลศรี (บทคัดย่อ: 2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร โดยรวมนั้นพบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ กิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย ส่วนเรื่องนโยบายด้านบุคลากร คือ บุคลากรต้องมีความรู้ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในระดับดี ด้านกิจกรรม คือ พิพิธภัณฑ์ควรมิกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ควรมิกิจกรรมภาคสนาม ควรมิกิจกรรมหลักที่เป็นจุดเด่นและควรจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม ควรจัดกิจกรรมตามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดทำสื่อประเภทต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ควรมิกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น ควรจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้สร้างสรรค์เดือนละครั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์นั้น ตัวอาคารซึ่งเป็นอาคารสองชั้น แต่มีทางลาดสำหรับผู้พิการและทางเชื่อมระหว่างตึก ในขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างยังบกพร่อง เช่น ห้องน้ำ หรือป้ายทางเข้าตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ชัดเจน ไม่มีป้ายสำหรับการจอดรถ เป็นต้น และการเดินตามผังเจ้าหน้าที่บรรยายจะได้ข้อมูลมากกว่าชมด้วยตนเอง แต่จะไม่ค่อยได้ยินเวลาฟังพร้อมคณะนักเรียนนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ องค์กรุชกรศึกษา (บทคัดย่อ: 2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง พิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจให้จัดขึ้นในพิพิธภัณฑ์ 3 อันดับได้แก่ นิทรรศการตามเทศกาลหรือช่วงเวลาสำคัญ กับกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหมุนเวียนจากพิพิธภัณฑ์อื่น และมีการแสดงการเล่นให้ชม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านอาคารสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ 5 อันดับคือ มีห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอ มีสถานที่จอดรถสะดวกสบายปลอดภัย มีร้านอาหารหรือเครื่องดื่มและของว่าง มีสวนและบริเวณพักผ่อนที่ร่มรื่นสวยงาม และมีเก้าอี้หรือจุดพักผ่อนที่เพียงพอกับมีที่นั่งชยะตามจุดต่างๆ เพียงพอ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ 5 อันดับคือ มีเจ้าหน้าที่บริการนำชมและให้ข้อมูลที่มีความชำนาญ ในด้านความสะดวกในการเข้าถึงของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ การมีป้ายทางเข้าชัดเจนและป้ายบอกทางเป็นระยะๆ มีรถรับจ้างทั่วไปสามารถพาไปได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ควรปรับทัศนคติว่า หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ไม่เพียงแค่การเก็บรักษาโบราณวัตถุและจัดแสดงให้ความรู้ แต่ควรคำนึงถึงความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ของผู้เข้าชมด้วย จะทำให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการปรับปรุงรายละเอียดป้ายสื่อความหมายไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน

2. ด้านราคา กลยุทธ์เรื่องราคารักษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไม่สามารถกำหนดได้เอง เนื่องจากต้องปฏิบัติตามกฎของกรมศิลปากร

3. ด้านทำเลที่ตั้ง การเพิ่มป้ายแสดงทางเข้าพิพิธภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่

4. ด้านส่งเสริมการตลาด ควรโฆษณาให้ทันสมัยสามารถผ่านสื่อต่าง ๆ ได้มากมายทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เข้าใจว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั่วประเทศไม่มีงบประมาณในการประชาสัมพันธ์หรือทำการตลาดมากนัก แต่สามารถสื่อสารทางตรง โดยอาศัยภัณฑารักษ์หรือพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์ที่สื่อสารกับผู้เข้าชมหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ได้ นอกจากนี้การฝากโฆษณาแบบปากต่อปากและควรมีการโฆษณาให้ทันสมัย การเปิดเฟซบุ๊กของตัวเอง นับว่าเป็นการส่งเสริมทางการตลาดที่ไม่ต้องใช้งบประมาณ และสามารถสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง

การลงข้อมูลในเฟซบุ๊กของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติช่วยให้บรรยากาศความเป็นกันเองแก่ผู้เข้าชม ยังถือเป็นการตลาดอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ได้ผลมากและแทบไม่ต้องใช้งบประมาณเลย ทั้งนี้ควรเริ่มใส่ใจในเรื่องการส่งเสริมการตลาดให้มากกว่า โดยไม่เห็นแค่ว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแค่สถานที่เก็บสิ่งของ แต่เป็นแหล่งความรู้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐในการชักชวนให้ประชาชนเข้ามาหาความรู้

ควรมีกิจกรรมที่ช่วยทำให้มีคนเข้าชมมากขึ้น การจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้สร้างสรรค์เดือนละครึ่ง โดย อาจจะเป็นกลุ่มเยาวชนก่อนเบื้องต้นร่วมกับโรงเรียนในท้องถิ่น

5. ด้านบุคลากร ควรจัดอบรมภาษาต่างประเทศ หรือจัดอบรมวิทยากรนำชม รวมทั้งอบรมเพิ่มเติมในเรื่องความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังพนักงานในเรื่องหัวใจของการบริการ (service mind) เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เข้าชม

6. ลักษณะทางกายภาพ อาคารค่อนข้างเก่า แต่เนื่องด้วยเป็นหน่วยงานของรัฐการปรับปรุงอาคารจึงขึ้นกับงบประมาณแผ่นดิน นอกจากนี้ควรปรับปรุงเทคนิคการจัดแสดงให้ทันสมัยเพื่อดึงดูดผู้ชมให้เพิ่มมากขึ้น

7. ด้านกระบวนการ อาจเป็นเรื่องที่ปรับปรุงค่อนข้างยากเนื่องจากต้องยึดระเบียบกลางของกรมศิลปากร ซึ่งทางกรมศิลปากรควรทบทวนระเบียบการ เช่น การซื้อบัตรเข้าชมล่วงหน้าให้สามารถทำได้ การบริจาคเงินของเอกชนให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินั้นๆ ให้เป็นอำนาจของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินั้นๆ โดยให้ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์เป็นผู้ดูแล เป็นต้น นอกจากนี้หากมีการเพิ่มศูนย์ท่องเที่ยว อาจช่วยให้สามารถบอกกล่าวกฎระเบียบการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมในการเข้าชม

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

2. ควรศึกษาเรื่องศักยภาพและความสามารถทางการตลาดด้านประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์

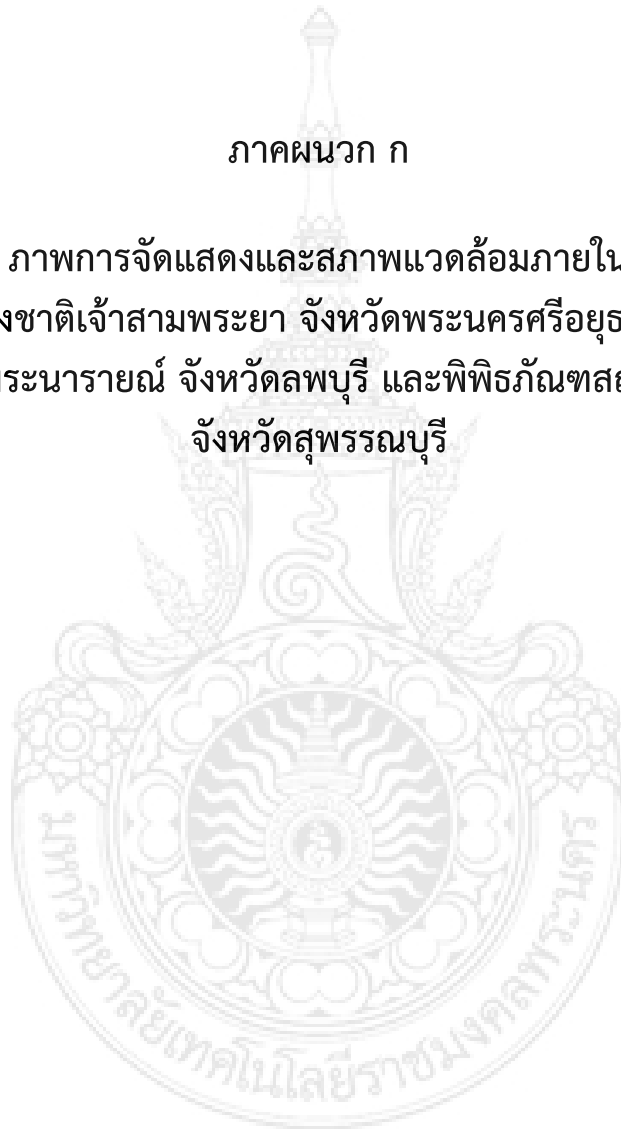
บรรณานุกรม

- กมลวัลย์ ลือประเสริฐ. 2555. สมิตโซเนียน แอร์แอนด์สเปซมิวเซียม. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/posts/172445>
- กรรณิการ์ สุธีรัตนภิรมย์. 2548. “พัฒนาการแนวคิดและวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2562. “นโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย.”
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2541. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. 2555. “การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คณิงภรณ์ วงเวียน. 2554. “การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จารึก วิลแก้ว. 2544. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ. 2554. “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา.” ปัญหาพิเศษปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. 2551. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชуда ศิริไพบุลย์ศิลป์. 2549. “การประเมินศักยภาพและการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม.” โครงการทางวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย 2562. ความหลากหลายของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www2.sac.or.th/databases/museumdatabase/>.
- ณัฐธิดา หมื่นหนู. 2555. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี หสม.,
- นิคม มูลสิกะคามะ. คู่มือการปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536.
- นิคม มูลสิกะคามะ. 2544. แนวปฏิบัติในการสงวนรักษาโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

- นิคม มุสิกคามะ และกุลพันธาดา แสนศักดิ์. 2510. วิชาการพิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิติเทพ ชัยยะ. 2556. “นิยามคำว่า “พิพิธภัณฑ์” วารสารออนไลน์ธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 1/2556. เข้าถึงได้จาก http://articles.citu.tu.ac.th/wpcontent/uploads/2013/05/1-2556_007.pdf.
- นิภาวรรณ, พุทธสงกรานต์. 2548. “ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” ทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เนตรชนก นันท์. 2544. “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พนมบุตร จันทรโชติ, ภัทรารวรรณ ภาครส และวรางคณา เพ็ชรอุดม. (2550). นำชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุททอง และเรื่องราวสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิพิธภัณฑ์ไทย: ศักยภาพที่น่าใช้ให้เกิดผล. 2554. เข้าถึงได้จาก http://www.siameseheritage.org/pdf/Museum_summary.pdf
- พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2505.” 2505. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 78 ตอนที่ 66 (28 สิงหาคม): 980-998.
- รุ่งนภา จันทวิสมบูรณ์. 2546. “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สินชัย กระบวนแสง. 2552. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 9-15 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, บรรณาธิการ. 2556. อุททอง ต้นทางประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร
- สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ. (2556). ประวัติความเป็นมาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ. เข้าถึงได้จาก <http://www.nationalmuseums.finearts.go.th/OfficeMuseum/history.htm>
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยชุมชนในประเทศไทย.” จุลสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 21, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม): 38-48.

ภาคผนวก ก

ภาพการจัดแสดงและสภาพแวดล้อมภายใน
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง
จังหวัดสุพรรณบุรี

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

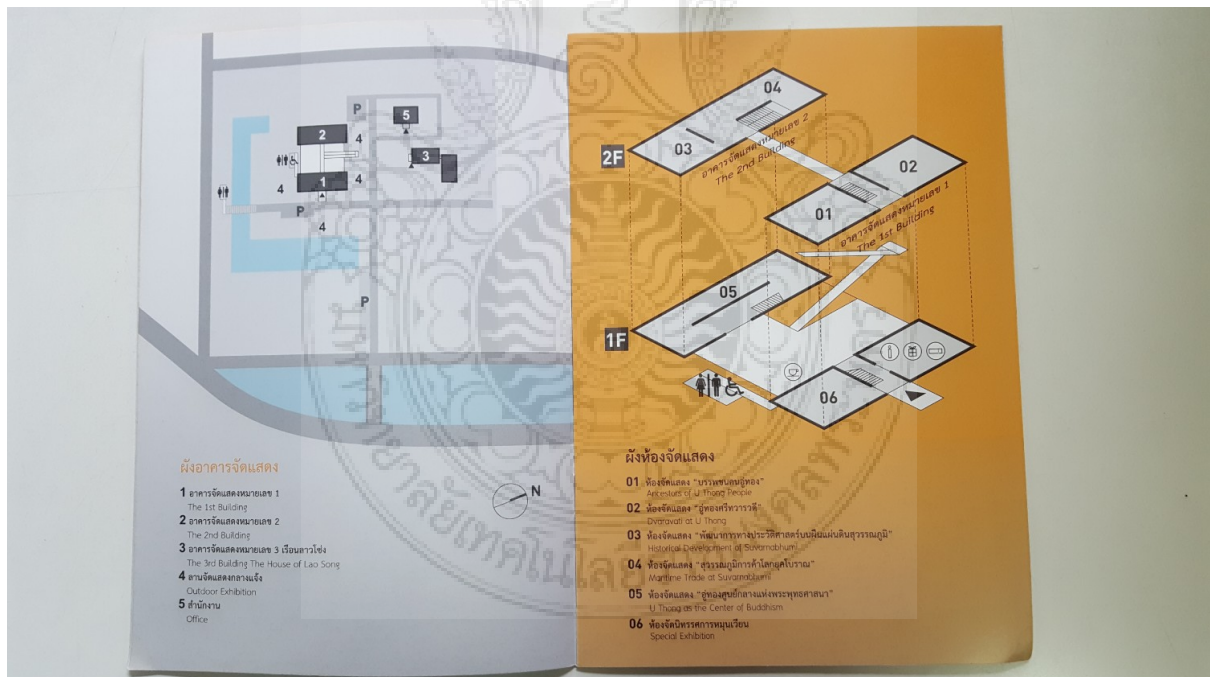

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง ตั้งอยู่ภายในเมืองโบราณอุทอง อําเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพิพิธภัณฑ์ประจำจังหวัดโบราณคดี จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่เก็บรักษาและจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ได้จากการสำรวจ ขุดค้นและบูรณะโบราณสถานในเมืองโบราณอุทอง และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีพัฒนาการยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (1,900 ปีที่แล้ว) สมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นบ้านเมืองโบราณอารยธรรมราชวดี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2509

U Thong National Museum is located in U Thong ancient city, U Thong District, Suphanburi Province. The museum was established to collect and display artifacts from the excavations at U Thong ancient city and nearby areas, in which developed from the Late prehistoric period (1,900 BP) to the early state of Dvaravati. His Majesty King Bhumibol Adulyadej and Her Majesty Queen Sirikit graciously presided over the opening ceremony of U Thong National Museum on May 13, 1966.

01 ห้องจัดแสดง "บรรพชนคนอุทอง"
Ancestors of U Thong People

พัฒนาการทางชุมชนก่อนเมืองโบราณอุทอง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ ๑๖,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา จนกระทั่งเข้าสู่อารยธรรมราชวดี อันเป็นยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในดินแดนประเทศไทย เมื่อราว 1,000-1,400 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนสมัยก่อนมีการติดต่อค้าขายกับอารยธรรมต่างถิ่นอย่างต่อเนื่อง การค้าขายในระยะไกลระหว่างอินเดียและจีนตอนใต้กับเมืองอุทองได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยแสดงวิถีชีวิตที่เจริญ เช่น การปั้นดินเผา การทำเครื่องปั้นดินเผาที่มีลวดลายสวยงาม เป็นต้น

The development of communities prior to U Thong ancient city from prehistory (around 16,000 years ago) to Dvaravati period (the earliest historic period in Thailand around 1,000-1,400 years ago) is represented, and suggested the continuous growth since the Late Metal Age. The community gained its prosperity from the long distance trades between Western and Eastern worlds (India and China) and became the first Buddhist state of the country. Significant artifacts include stone beads, seals, Roman coins, silver coins with inscriptions, gold jewelry, terracotta plates of Buddha and etc.

- ลูกปัดหินคาร์เนเลียนเขียนลายสีต่างๆ**
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย
ประมาณ 2,500-2,000 ปีมาแล้ว
Carnelian Bead
Late Prehistory, 2,500-2,000 years ago
- ตราประทับดินเผา**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
Terra cotta Seal
Dvaravati Art, 7th-9th century
- เหรียญเงินจารึก "ศิวราชวดี สวรรูปอม"**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-13
Silver Coin with inscription "Siv Dvaravati Savarupoma"
Dvaravati Art, 7th-8th century
- แผ่นดินเผารูปพระภิกษุ**
สมัยก่อนเมืองโบราณอุทอง, พุทธศตวรรษที่ 9-10
Terra cotta Plate of Three Monks Carrying Bowls
Amaravati Art, 4th-5th century
- เครื่องประดับทองคำรูปคนรี**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
Golden Kinnari
Dvaravati Art, 7th-8th century

- แผ่นดินเผาหน้าต่างวงโค้ง (กู่)**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-13
Terra Cotta Plate of Arch Window
Dvaravati Art, 7th-8th century
- สิ่งของทำด้วยโลหะ**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-13
หรือประมาณ 1,300-1,400 ปีมาแล้ว
Linga with Yoni Base
Dvaravati Art, 7th-8th century
- พระพุทธรูปปางแสดงธรรม**
สมัยราชวดี, พุทธศตวรรษที่ 13-14
Buddha in Vitarka Mudra
Dvaravati Art, 8th-9th century
- เหรียญกษาปณ์โรมัน**
พุทธศตวรรษที่ 9
Roman coin, 4th century

จัดแสดงเรื่องราวอันยิ่งใหญ่ของเมืองโบราณเมืองสำคัญในวัฒนธรรมทวารวดี และวิถีชีวิตของชุมชนที่ไม่ใช่
 อารยธรรมภายนอกโดยเฉพาะจากอินเดียจีนและอาณาจักรโบราณในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 อารยธรรมทวารวดีมีความโดดเด่นในด้านศิลปกรรม โดยเฉพาะงานศิลปะพุทธศาสนาที่ปรากฏในรูปแบบที่งดงามและ
 ในขณะเดียวกันก็ยังมีวิถีชีวิตชาวทวารวดีที่โดดเด่นทางด้านเกษตรกรรม การค้าขายและการเมืองที่มีชุมชน
 และวัฒนธรรม วัฒนธรรมของทวารวดีที่โดดเด่นได้แก่ ศิลปะที่งดงาม ชิ้นงานประติมากรรมปูนปั้น ศิลปะทวารวดี
 สถาปัตยกรรม สุนทรียภาพ เครื่องประดับ และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

The exhibition represents stories of U Thong ancient city as a significant state of Dvaravati, daily-life of
 native people with influences from India and mingling into unique cultures such as politics, literature,
 religions, beliefs, and arts. Theravada Buddhism was a respectable majority, however some people
 respected Brahmanism. Significant artifacts were discovered in U Thong ancient city, for example, Wheel
 of the Law, bronze Buddha images, terra cotta votive tablets, architectural ornaments, terra cotta
 figurines, jewelry and daily life utensils.

02 ห้องจัดแสดง "คูทองศรีทวารวดี"
 Dvaravati at U Thong

หัวกระดูก
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
 Head of Deer
 Dvaravati Art, 7th-9th century
 Stone

แม่พิมพ์พระพุทธรูปปางเทศน์
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 13-15
 Buddha in Vitarka
 Dvaravati Art, 8th-10th century
 Terra cotta

พระพุทธรูปยืนปางเทศน์ธรรม
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 13-14
 Standing Buddha in Vitarka Mudra
 Dvaravati Art, 8th-9th century
 Bronze

ธรรมจักรศิลา
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-13
 Wheel of the Law
 Dvaravati Art, 7th-8th century
 Stone

รูปปั้นรูปบุคคลจากนอกประเทศ
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
 Figure of Foreigner
 Dvaravati Art, 7th-9th century
 Stucco

ตุ๊กตาคบหญิง
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
 Figure of Man holding Monkey
 Dvaravati Art, 7th-9th century
 Terra cotta

แม่พิมพ์รูปบุคคลสวมเครื่องประดับ
 ศิลปะทวารวดี, พุทธศตวรรษที่ 12-14
 Female wearing Ornaments
 Dvaravati Art, 7th-9th century
 Terra cotta

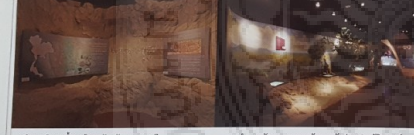
พัฒนาสังคมทวารวดีที่แสดงถึงสังคมที่เจริญรุ่งเรือง เป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าและมีความเจริญ
 สืบเนื่องมาจากรวมกันของวัฒนธรรมอินเดียและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการผสมผสานกัน
 ระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองวัฒนธรรม

The exhibition presents the evolution of Suvarnabhumi, a significant ancient trade center with its
 expansion covers present Thailand and South East Asia Region, from prehistoric to historic period.

ขุดพบหลักฐานการค้าขายระหว่างอินเดียกับสุวรรณภูมิเมื่อประมาณ 2,500 ปีที่ผ่านมา โดยได้ขุดพบ
 หลักฐานการค้าขาย เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องใช้สำริด และเครื่องใช้โลหะอื่น ๆ ซึ่งเชื่อว่าเป็น
 หลักฐานที่สำคัญในการค้าขายระหว่างอินเดียกับสุวรรณภูมิ

The exhibition presents evidence of sea trade from India to Suvarnabhumi around 2,500 years ago and tells
 stories of foreign merchants, trade routes and sea port in ancient times. It is believed that U Thong was
 one of significant centers in Suvarnabhumi trade routes.

03 ห้องจัดแสดง "พัฒนาการทางประวัติศาสตร์บนผืนแผ่นดินสุวรรณภูมิ"
 Historical Development of Suvarnabhumi

จำลองศิลปะภาพเขียนหิน
 ณถ้ำเขาควาย จังหวัดกาญจนบุรี
 3,000-2,000 ปีที่ผ่านมา
 Replica of Rock Painting at Ta Duang Cave,
 Kanchanaburi Province,
 Prehistory, the Metal Age,
 3,000-2,000 years ago

ภาพจำลองพัฒนาการของสังคมจากยุคหิน
 จากสังคมล่าสัตว์และล่าสัตว์ป่า สู่สังคมเกษตรกรรม
 หมู่บ้านที่สร้างจากอิฐและหลังคา
 Model of Social Development
 From Hunter-Gathering Societies to Agricultural
 Village

04 ห้องจัดแสดง "สุวรรณภูมิการค้าโลกยุคโบราณ"
 Maritime Trade at Suvarnabhumi

จัดแสดงเรื่องราวของเมืองโบราณอุทองซึ่งเป็นเมืองสำคัญยุคแรกที่ได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธนิกายหินยาน มีอายุประมาณ 1,600-1,800 ปีที่ผ่านมา ซึ่งได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมที่ต่อเนื่องกันมาหลายพันปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม ซึ่งได้กลายเป็นรากฐานของอารยธรรมล้านนาในปัจจุบัน

The exhibition represents the stories of U Thong ancient city, the earliest state influenced by Indian cultures and became the origin city of Dvaravati arts and cultures around 1,600-1,800 years ago. According to historical evidences found in U Thong ancient city, it is assumed that Buddhism emerged in U Thong city prior to other Dvaravati communities.

05 ห้องจัดแสดง "อุทองศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนา"
U Thong as the Center of Buddhism

จำลองการที่พุทธศาสนิกชนในอาณาจักรอุทอง
Replica of Buddhist Art Creation at U Thong Ancient City

จำลองการขุดค้นทางโบราณคดีเมืองโบราณอุทอง
Replica of Archeological Excavations at U Thong Ancient City

แบบจำลองเมืองโบราณอุทอง
Model of U Thong Ancient City

บรรยากาศห้องจัดแสดง "อุทองศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนา"
U Thong as the Center of Buddhism

จัดแสดงวิถีชีวิตวิถีการดำรงชีพของชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาจากเวียดนามและลาว มีภาษาพูด ภาษาเขียน การขนานนามบรรพบุรุษและคติความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ในดินแดนที่เป็นบริเวณใกล้เคียงกัน ถูกพบว่ามีพื้นที่บ้านเรือนที่คล้ายคลึงกันอยู่มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

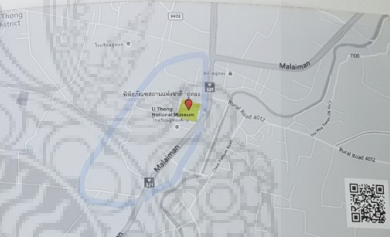
Lao Song is an ethnic group previously settled in Vietnam and Lao with a unique language, costume, traditions and beliefs. During Thonburi and Early Rattanakosin periods, Lao Song was brought to Phetchaburi Province, their first settlements. Later, they migrated to other areas and one group was settled down at U Thong District, Suphanburi Province. The house of Lao Song is made of natural materials with a unique high roof, consisted of bed chamber, barn and stable. In the house exhibits various kinds of objects and model presenting the simple way of life of Lao Song People.

อาคารจัดแสดงหมายเลข 3 เรือนลาวโซ่ง
The 3rd Building The House of Lao Song

เรือนลาวโซ่ง
The House of Lao Song

จำลองวิถีชีวิตของชาวลาวโซ่ง
Way of Life of Lao Song People

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทอง
โทรศัพท์ : 0-3555-1021
วันทำการ : วันพุธ-วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ 09.00-16.00 น.
ปิด : วันจันทร์-วันอังคาร
ค่าธรรมเนียมเข้าชม
ชาวไทย 30 บาท ชาวต่างชาติ 150 บาท
ค่าบริการ
บริการนำชมในหมู่คณะ บริการวิชาการ จัดงานเสวนาพิเศษในท้องถิ่น

U Thong National Museum
Telephone : 0-3555-1021
Museum Hours
Open : Wednesday-Sunday and National Holiday 09.00 a.m.-04.00 p.m.
Closed : Monday-Tuesday
Admission Fee
150 Baht
Museum Service
Museum Guide, Academic Service, Library

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี

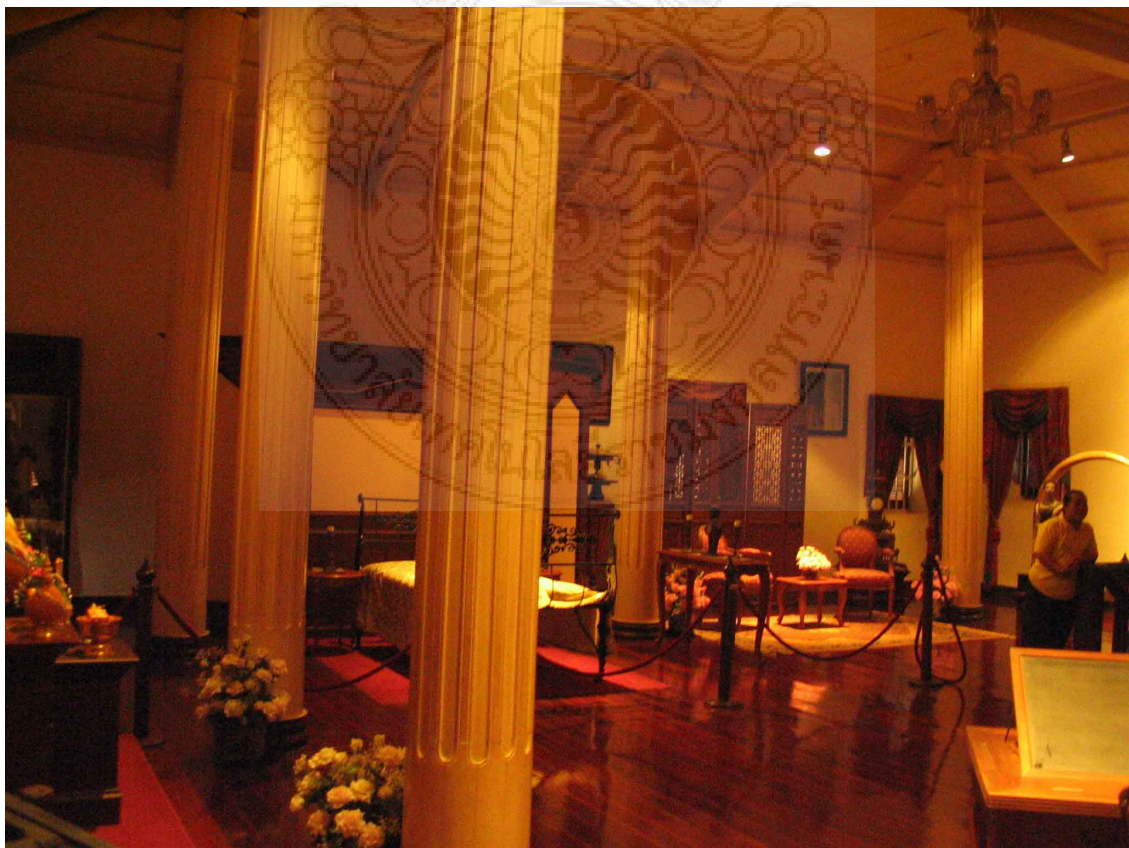

Painting depicting the presentation of Louis XIV's letter to Pohn-Nara by the French Ambassador, Ch...

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายญาณธร เรียรถาวร

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Yanatorn Teanthaworn

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

86 ถนนพิษณุโลก แขวงจตุรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-2829002 e-mail: yanatornnatty@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ปริญญาตรี	บธ.บ.การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2548
ปริญญาโท	ศศ.ม.การบริหารงานวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2552
ปริญญาตรี	ศศ.บ.ไทยคดีศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2554

ชื่อผลงานวิจัย	สถานภาพ	แหล่งทุน/ปี
การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร	หัวหน้าโครงการวิจัย	มจพ.ปี2553
การศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และธรรมชาติวิทยา ในกรุงเทพมหานคร	หัวหน้าโครงการวิจัย	มจพ.ปี 2555
การประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี	หัวหน้าโครงการวิจัย	มูลนิธิรักไทย ปี 2556
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	หัวหน้าโครงการวิจัย	มทร.พระนคร
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท	หัวหน้าโครงการวิจัย	มทร.พระนคร
การประเมินผลการใช้ป้ายสื่อความหมายของนักท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา จังหวัดปทุมธานี	หัวหน้าโครงการวิจัย	มทร.พระนคร
แนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภาคกลาง	หัวหน้าโครงการวิจัย	มทร.พระนคร

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งที่ 1 เรื่องการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร

การประชุมวิชาการศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ครั้งที่ 1 เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา